Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

SAVATIE, ieromonah

Puterea duhovnicească a deznădejdii/ Ieromonah Savatie Baştovoi - Alba Iulia: Reîntregirea, 2005

Bibliogr.

ISBN 973-8252-72-5

28

*Smerenie şi libertate în rugăciunea Sfântului Efrem Sirul**

Am ales să vorbim despre smerenie şi libertate pentru că *foarte multă lume vorbeşte despre smerenie, foarte multă lume vorbeşte despre libertate, dar foarte puţini înţelegem că acestea două sunt acelaşi lucru.*

Nu mi-am propus să fac neapărat o tâlcuire a rugăciunii Sfântului Efrem, dar mă voi folosi de ea în discuţia noastră, pentru că este cea mai reprezentativă şi cea mai cunoscută, nouă, creştinilor de azi. Chiar şi celor care nu avem o cultură destul de bogată, în ceea ce priveşte scrierile Părinţilor despre smerenie, toţi cunoaştem această rugăciune, pentru că ea se citeşte de-a lungul întregului Post Mare. Aşa că, mă voi folosi de ea.

Am zis smerenie şi libertate pentru că, în aceasta stă toată viaţa noastră. Noi toţi suntem chemaţi la libertate. Pentru omul contemporan, care este îndemnat şi provocat la libertate de toate afişele pe care le vede, de emisiunile şi de reclamele de la ra-

---

* *Cuvânt rostit de Părintele Savatie Baştovoi pe marginea rugăciunii Sfântului Efrem Sirul în sala de Cultură a Sindicatelor, în cadrul Serilor duhovniceşti, Alba Iulia, 2004.*

dio sau de la televizor, smerenia este un lucru respingător, este un lucru care îl împiedică să fie liber, sau cel puţin îi aminteşte că el nu face ceea ce trebuie.

Şi totuşi, noi creştinii suntem chemaţi la libertate. Tot ce vedem pe stradă, tot ceea ce auzim este o parodie a adevăratei chemări şi a adevăratei libertăţi.

Noi suntem chemaţi la libertate şi suntem chemaţi la smerenie. Apostolul Ioan spune: *„Cunoaşteţi adevărul şi adevărul vă va face liberi"*[1]. Hristos spune: *„Învăţaţi de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi afla odihnă sufletelor voastre"*.[2] Din aceasta noi vedem bine că în Evanghelie smerenia şi libertatea, nu doar că nu se contrazic, ele sunt acelaşi lucru, deşi libertatea este mai mult decât smerenia.

Noi suntem chemaţi la libertate prin smerenie. Dar libertatea adevărată nu o vom cunoaşte decât după ce vom cunoaşte smerenia adevărată, după ce smerenia ne va elibera. Iar libertatea aceasta nu va fi libertatea care sau la care suntem îndemnaţi în stradă, ci va fi libertatea cea pe care ne-o dă adevărul, Adevărul care este Însuşi Hristos; libertatea pe care o vom avea în chip şi mai desăvârşit în ziua cea neînserată a Împărăţiei Sale.

Ce înţelegem când auzim de smerenie? Mai ales pentru un tânăr, acest lucru nu are în el nimic ade-

---

[1] *Ioan 8, 32*

[2] *Matei 11, 29*

menitor. În general se înţelege o stare de înfrângere, dar nu înfrângere bună, o stare de renunţare pentru cei mai mulţi. A fi smerit înseamnă a renunţa la viaţă, a renunţa la luptă. *„Mare lucru să fii smerit când sunt atâtea probleme în lume, când sunt atâtea lucruri nerezolvate! Noi ne smerim, lăsăm mîinile în jos şi nu facem nimic!"* Cam aşa au pervertit oamenii smerenia.

Noi românii avem termenul, cuvântul *„smerenie"* din slavonă. *„Mera"* înseamnă măsură, iar *„smeriţi"* - înseamnă a aduce în măsură. ***„A te smeri"* înseamnă a-ţi veni în măsură, a reveni, a deveni ceea ce eşti tu.** Cu alte cuvinte a fi smerit înseamnă a cunoaşte adevărul despre tine însuţi, a-ţi cunoaşte măsura, a fi realist.

Şi care este măsura noastră? Măsura noastră este moartea. După călcarea poruncii lui Dumnezeu, după ce ne-am despărţit de Dumnezeu, ne-am îmbrăcat în blestemul despre care i-a vorbit Dumnezeu lui Adam înainte de a păcătui. *„Nu mânca de aici, pentru că de vei face asta de moarte vei muri"*.[3] Aşa că, noi toţi astăzi suntem muritori şi iată adevărul despre noi, măsura noastră este moartea. Dacă n-ar fi venit Dumnezeu, dacă n-ar fi venit Hristos Mântuitorul la noi ca să ne scoată din moarte, morţi am fi rămas în veac. A cunoaşte adevărul despre noi este a

[3] *Facerea 2. 17*

conştietiza acest lucru. **A ne smeri înseamnă a cunoaşte cine suntem.** Cel care cunoaşte cine este el - iar el este moarte, muritor - îşi dă seama că are nevoie de un Mântuitor. Cunoaşte că el însuşi nu este în stare să iasă din moarte, să iasă din suferinţă, să iasă din durere, să iasă din singurătate, stări pe care toţi le trăim, chiar şi cei care ne provoacă la libertate prin afişele lor, dar nu ni le putem rezolva. Nu ni le putem rezolva prin libertatea pe care ne-o propun.

Ce înseamnă a fi liber? Înseamnă a putea fi tu însuţi oriunde şi oricând, înseamnă a putea fi tu însuţi indiferent de ceea ce este în jurul tău, de factorii din afară. Nimic din afară nu-ţi poate strâmtora libertatea ta. Atunci când libertatea ta depinde de nişte lucruri exterioare, cum poţi oare să te numeşti liber? Da, noi spunem, tinere din liceu, sunt liber şi vreau să mă duc la mare. A fi liber înseamnă a-mi putea împlini dorinţa asta. Dacă nu ia tatăl tău salariul, tu nu te poţi duce la mare. Înţelegeţi? Am zis o pildă pe care o putem urmări. E banală, dar cam prin asta înţelegem libertatea noastră. Sunt liber dacă pot să fac cutare sau cutare lucru. Dar sunt o mulţime de factori exteriori care nu depind de tine şi care dacă nu se vor îndeplini tu nu-ţi poţi trăi libertatea ta, înseamnă că tu nu eşti liber. Păi noi avem Sfinţii Mucenici care erau liberi şi când erau legaţi în lanţuri, şi când erau bătuţi, şi când erau daţi la

moarte, în groapa cu lei. Îşi trăiau libertatea din plin şi aceasta nu este o libertate metaforică. Cu adevărat sufletul lor era liber şi trăia deplin şi desăvârşit.

Aşa că, libertatea adevărată aceasta este: a putea fi tu însuţi oriunde, oricând. Dar la ea nu se poate ajunge prin minciună. Nu putem trăi în iluzii, pentru că iluzia mai devreme sau mai târziu se spulberă, *„se risipeşte ca visul celui care se deşteaptă"*,[4] cum spune David. Şi atunci la ce ne va folosi toată libertatea noastră părelnică. Atunci când vom descoperi că totul a fost o mare înşelăciune.

Smerenia este cea care ne trezeşte din visul nostru. Ea este dureroasă la început, ea repugnă firii noastre. În faţa ei noi dăm înapoi, pentru că este greu omului să descopere adevărul despre sine. Este înfiorător să descoperi că tu eşti nimic, deşi suntem chemaţi la a fi asemenea cu Dumnezeu. Deci, smerenia ne eliberează, adevărul ne eliberează. Smerenia este prima treaptă a drumului spre adevăr, spre libertate.

Acum vreau să vedem cum înţelege Sfântul Efrem Sirul, cum înţelegem noi, Biserica, pentru că prin Sfântul Efrem Sirul, Duhul Sfânt pune în inimile noastre treptele necesare pe care trebuie să le parcurgă sufletul până la eliberare. Încă nu este libertate în rugăciunea Sfântului Efrem, dar ea ne eliberează.

---

[4] *Psalmul 72, 20*

Rugăciunea Sfântului Efrem este pentru oamenii încă neliberi, aşa ca mine, aşa ca, poate, mulţi din această sală. Eu aş vrea ca toţi să fie liberi. Este pentru oamenii care încă nu s-au eliberat de patimi, de păcat. Ea, dacă vreţi, este o variantă a rugăciunii domneşti, a rugăciunii Tatăl nostru, pentru cei care încă n-au fost înfiaţi. Rugăciunea Tatăl nostru, a dat-o Hristos celor înfiaţi de El. Dar atâta vreme cât nu suntem înfiaţi, nu-L putem numi pe Dumnezeu, Tată. Atâta vreme cât ne aflăm în păcat, cât suntem robiţi de patimile noastre, patimile şi păcatele noastre sunt „tatăl" nostru şi aceluia îi spunem *„tată"*. Dar lui Dumnezeu nu-i putem spune Tată. Este cutremurător.

Într-un imn al Sfântului Simeon Noul Teolog, în care sfântul are descoperirea şi Însuşi Hristos îi vorbeşte despre preoţie, despre preoţi, despre arhierei, zice: *„O, voi care aţi îndrăznit să staţi înaintea jertfelnicului Meu pentru că Eu sunt milostiv, pentru că Eu sunt răbdător, care nefiind chemaţi aţi intrat aici, care încă nefiind fii, care încă necurăţindu-vă prin plâns ca să ieşiţi din robie, aţi intrat la Cină ca nişte fii"*. Aşa că, pentru a nu auzi cuvintele acestea în ziua Judecăţii de la Hristos, Sfântul Efrem ne propune rugăciunea asta. Noi ştim şi din Evanghelie că Hristos la urmă, multora va spune, *„plecaţi de la Mine cei ce aţi lucrat fărădelegea, nu vă cunosc pe*

voi".[5] Ca să nu auzim cuvintele astea, Sfântul Efrem ne dă o rugăciune care ne va pregăti pentru rugăciunea Tatăl nostru. Este aceeaşi rugăciune, aşa am înţeles-o, dar pentru cei neînfiaţi. Ce spune Hristos, cum să ne rugăm? *„Tatăl nostru care ne eşti în ceruri"*. Dar Sfântul Efrem nu îndrăzneşte să-l numească pe Dumnezeu, Tată. El spune: *„Doamne şi Stăpânul vieţii mele"*.

Oricine poate numi pe Dumnezeu, Domn şi Stăpân al vieţii lui, chiar şi cel mai păcătos. Cel care se află în toată spurcăciunea şi în adâncimea şi în robirea patimilor lui, nu-L poate numi pe Dumnezeu Tată, pentru că nu-i dă Duhul, fiind treaz, dar îl mărturiseşte pe Dumnezeu, Domn şi Stăpân al vieţii sale. Şi prin aceasta el se eliberează de toţi ceilalţi domni şi stăpâni care încearcă să ne stăpânească, şi duhurile necurate, dar şi patimile. Şi spune mai departe: *„Doamne şi Stăpân al vieţii mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire şi al grăirii în deşert, nu mi-l da mie"*. El nu cere *„să vie Împărăţia Ta"*. Pentru că a cere să vie Împărăţia lui Dumnezeu, înseamnă a mărturisi că tu eşti gata să o primeşti, înseamnă că tu eşti gata pentru ea, pentru că venirea Împărăţiei lui Dumnezeu este sfârşitul lumii, este vremea judecăţii şi numai fiul cel înfiat, cel răscumpărat, în inima căruia *Duhul a măr-*

[5] *Matei 7. 23*

turisit mântuirea, cum spune Sfântul Apostol Pavel, numai acela poate chema Împărăţia lui Dumnezeu şi pe Dumnezeu, Tată. Dar Sfântul Efrem nu face asta. El spune înainte de a veni Împărăţia Ta: *„Ia de la mine duhul trândăviei, al grijii de multe..."*. Tot cererea asta o are *„ne izbăveşte de cel viclean"*, dar Sfântul Efrem ne şi înşiruieşte câteva feluri în care cel viclean ne ispiteşte. Dar prin această cerere, Sfântul Efrem face şi o spovedanie. Din cauza aceasta noi ne uşurăm când rostim această rugăciune, când spunem: *„Duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire şi al grăirii în deşert, nu mi-l da mie"*. Prin aceasta mărturisesc că îl am, că sunt stăpânit de ele. *Nu mi-l da mie*, aceasta înseamnă şi ia-le de la mine. Pentru că dacă nu le-aş fi avut de unde aş fi cunoscut că ele sunt, că ele există. Dar prin faptul că le numesc şi te rog să le iei de la mine, mărturisesc că sunt stăpânit de ele.

Sfântul Efrem îl mărturiseşte pe Dumnezeu nu doar Domn şi Stăpân al vieţii sale, ci şi Domn şi Stăpân al tuturor acestor duhuri, pe care Dumnezeu este în stare şi puternic să le ia de la el şi Domn şi Stăpân a toate darurile.

„Duhul curăţiei, al gândului smerit, al răbdării şi al dragostei, dăruieşte-l mie, slugii Tale". Sfântul Efrem mărturiseşte că nimeni nu poate agonisi nici unul din aceste daruri cu puterile sale, de nu le va

primi în dar de la Dumnezeu. Chiar mai mult decât atât: *„Aşa, Doamne, Împărate, dăruieşte-mi ca să-mi văd greşalele mele şi să nu osândesc pe fratele meu"*. Cum sună acelaşi lucru în Tatăl nostru: *„Şi ne iartă nouă greşalele noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri"*. Dar Sfântul Efrem ne arată activ cum ajungem noi la starea asta, de a ierta greşalele fratelui, prin vederea propriilor greşeli.

Sfântul Efrem ne tâlcuieşte ceea ce Hristos ne arată în rugăciunea Tatăl nostru şi ne arată felul prin care noi putem să ajungem să nu mai fim judecaţi, să fim iertaţi de Dumnezeu aşa cum noi iertăm. Dar cum iertăm noi? Fără vederea propriilor păcate, nimeni nu poate ierta pe aproapele său. Dar şi această vedere nimeni nu o poate avea decât în dar de la Dumnezeu. Numai venind Duhul Sfânt omul îşi descoperă ceea ce este el. Sfântul Ioan Scărarul spune: aşa cum printr-un acoperiş crăpat, raza de lumină descoperă toate impurităţile, praful ce pluteşte în aer, până atunci nevăzut, aşa cercetarea Duhului Sfânt în inima omului descoperă răutăţile, patimile şi nebunia lui. Toate acestea sunt daruri ale Duhului Sfânt.

Iată mărturisirea pe care trebuie să o facem înainte de a putea numi pe Dumnezeu Tată şi înainte de a chema cu îndrăzneală Împărăţia lui. Pentru că această rugăciune Tatăl nostru, este o rugăciune care se spune cu îndrăzneală. Este o mare îndrăzneală

să-L numeşti pe Dumnezeu Tată, să te socoteşti pe tine fiu şi să chemi Împărăţia Lui. Din cauza asta în Liturghie, înainte de rugăciunea Tatăl nostru, spune preotul: *„Şi ne învredniceşte pe noi Stăpâne, cu îndrăzneală, fără de osândă să cutezăm a Te chema pe Tine, Dumnezeul cel ceresc, Tată şi a zice"*. A-l numi pe Dumnezeul cel ceresc, Tată, este îndrăzneală şi poate aduce osândă, mărturisim noi în Liturghie. Din cauza asta minunată este rugăciunea Sfântului Efrem. Ea ne desfăşoară rugăciunea Tatăl nostru, pentru cei care încă nu sunt fii, pentru cei care încă sunt robiţi de păcat. Şi în perioada asta a Postului Mare (şi nu numai), noi trebuie să ne aducem aminte, că suntem, – deşi răscumpăraţi prin Sângele lui Hristos, deşi curăţaţi şi spălaţi prin Botez, – totuşi întorşi la păcatele noastre cele de dinainte, şi întinaţi în gândurile noastre şi în hotărârile noastre şi în toate lucrările noastre. Din cauza asta, în această perioadă mai ales, ne aducem aminte de ceea ce suntem noi, ne spovedim Domnului şi ne pregătim ca la Paşti să-l numim pe El, Tată.

Sigur că aş fi vrut, scurt şi puţin să mă opresc şi pentru fiecare cerere, ceea ce ar fi vrut, cred eu, să însemne *duhul trândăviei, al grijii de multe, al grăirii în deşert* şi aşa mai departe, dar poate pe parcursul discuţiei.

Întrebare: *Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul poate fi pentru noi un program de angajare într-o viaţă duhovnicească?*

Părintele Savatie: O, sigur că da. Păi asta şi este. Zic că ea este o rugăciune didactică, ne arată punctele esenţiale ale vieţii duhovniceşti. Dacă vrem, Rugăciunea Sfântului Efrem este un exerciţiu. Este un exerciţiu de smerenie foarte adânc şi foarte cuprinzător.

Noi vedem că Părinţii se prihăneau pe ei înşişi. Trebuie să ştim că este diferenţă între a ne prihăni pe noi: eu sunt păcătos, eu sunt ultimul om, eu sunt câine, eu sunt aşa şi aşa şi aşa. Sigur că toate acestea sunt bune, dar ele nu neapărat duc la smerenie.

Acestea sunt exerciţii de smerenie, dar nu sunt smerenie. Smerenia, însăşi, atunci când ea a fost atinsă nu mai are nevoie de astfel de exerciţii. Ea crede şi ştie că aşa este: adică şi câine şi toate răutăţile pe care le-am numit.

Dar să vedem cum le desfăşoară Sfântul Efrem. El ne vorbeşte mai întâi de ***duhul trândăvirii,*** un duh care ne cuprinde pe toţi. În asta vede el pericolele mari: *duhul trândăvirii, duhul grijii de multe.* Interesant cum au tradus românii: *duhul grijii de multe.* Asta ar fi cred că, o akedie, pentru că iertaţi-mă eu nu cunosc greacă, dar din câte ştiu de la oamenii care ştiu greacă, slavona traduce foarte exact. Şi aici

ar fi un fel de akedie, dar grija de multe este rod al akediei. Dar mai are şi altele. Are starea asta a sufletului în care omul neştiind ce să mai facă, se apucă de multe, în care lăsăm rugăciunea, lăsăm toată pacea inimii, şi ne simţim asaltaţi de o grămadă de griji şi grijuliţe: trebuie să fac aia, trebuie să merg dincolo, aia am uitat-o, toate gândurile care ne vin la rugăciune. Când ne aşezăm la rugăciune, aţi văzut cât de degrabă ne vin ideile care mai înainte nu le aveam, cum să rezolvăm un lucru, răspunsuri extraordinare la anumite treburi. Ne aminteşte îndată lucruri uitate, unde trebuia să mergem şi ce trebuia să facem. Ei, astea toate, grijile astea de multe ne despart de Dumnezeu.

... ***al iubirii de stăpânire*** - toţi suntem iubitori de stăpânire atunci când poruncim fratelui nostru, atunci când ne credem mai mare decât el. În special, astea toate cred că le înţelegem – şi trândăvirea şi grija de multe şi iubirea de stăpânire. Dar e interesantă ***grăirea în deşert***. Ştim ce-i asta, a vorbi mult, dar mie îmi pare un lucru important, o formă de vorbire în deşert, cea mai periculoasă. Şi glumele, şi pentru toate acestea vom da răspuns, dar mă gândesc că în primul şi în primul rând atunci când Dumnezeu ne-a spus că pentru orice cuvânt deşert vom da seama, eu cred că s-a referit mai ales la cuvintele sfinte. Înainte de a veni porunca şi ameninţarea că pentru

orice cuvânt deşert vom da seama, a fost aceea: „*blestemat este cel ce cheamă numele Domnului în deşert*".[6] Vă daţi seama, până şi rugăciunea poate deveni numire în deşert, până şi numirea Domnului este vorbire deşartă şi este mai înfricoşător păcat, decât toată gluma. Părintele Sofronie spune că, rugăciunea inimii *Doamne Iisuse...*, fă-o cu mare băgare de seamă şi atenţie şi cu conştiinţa că Hristos este pretutindeni şi aici lângă tine, cel care rosteşti cuvintele, ca nu cumva rostind cuvintele, fără conştiinţa asta, fără băgare de seamă, să te faci vinovat de păcatul celui care cheamă numele Domnului în deşert. Vă daţi seama unde ajungem noi, dacă putem citi un ceas de rugăciune, fără să luăm seama la ceea ce rostim, ceea ce se întâmplă de multe ori, în locuri mult mai sfinte decât chilia noastră şi cu oameni cu mai înaltă chemare la Dumnezeu decât a oamenilor simpli, mă refer la preoţi şi la toată lumea.

Aşa că, mai ales mă gândesc, să fim cu mare băgare de seamă la toate cuvintele astea. Socotesc că aici intră şi blestemele şi chemarea în rugăciune a celor carc nu credem că se vor împlini. Acestea, ne spune Apostolul Iacob, sunt ispitiri ale lui Dumnezeu. Când cer de la Dumnezeu ceva şi nu cred că El împlineşte, Apostolul Iacob spunc că asta

---

[6] *Deuteronom 5, 11*

este ispitire a lui Dumnezeu, este vorbire în deşert. Să ne ferim să rostim astea.

Sfântul Paisie oprea pe fraţii certaţi să spună rugăciunea Tatăl nostru, până se împacă, ca să nu cumva să se osândească că spun: „*Şi ne iartă nouă greşalele noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri*". Aceea era vorbire în deşert, era luare în deşert a numelui Domnului. Câţi dintre noi ţin mânie şi spun Tatăl nostru. Aceasta va fi mai greu păcat asupra lui, socotesc că nu este decât o glumă, care glumă, desigur că bate în ochi mai tare.

Aşa că, să fim cu băgare de seamă la cuvintele sfinte, la Scripturi, să nu facem glume pe Scripturi cu parafraze şi tot felul de jocuri de calambururi pe care şi le permit mulţi. Le pare că sunt inteligenţi, că au ascuţime de spirit. Să ne ferim de lucrurile astea. Astea sunt primele şi cele mai grave vorbe în deşert.

Aş fi spus mai multe, dar cu părere de rău ne aflăm în vremea în care atât de adânc trăim golirea cuvântului lui Dumnezeu de sens, încât mi-i şi greu să spun. Chemarea la Liturghie când o spunem şi ştim că nu este nimeni, când spunem: „*Luaţi, mâncaţi!*" şi ştim că nu este nimeni (care să se împărtăşească) în Biserică, nu ştiu cum ne vom îndreptăţi la Dumnezeu. Când îl punem pe Hristos Însuşi să vorbească, să rostească cuvintele astea în deşert, noi îl punem. Noi îl punem să rostească cuvintele astea în

deşert, ştiind dinainte că nu se va apropia nimeni. Astea mi se par cele mai grele şi pentru asta vom da socoteală. Asta este grăirea în deşert, pe lângă de acum celelalte. Dumnezeu să ne păzească de toate astea şi de toate păcatele care mai sunt. Dumnezeu să ne dea duhul curăţiei, al dragostei şi al gândului smerit.

Întrebare: *Noi când spunem această rugăciune a Sfântului Efrem Sirul, facem şi metanii. Vă rugăm mult să ne spuneţi care este legătura şi care este rostul metaniilor în rugăciunea Sfântului Efrem Sirul.*

Părintele Savatie: Pot să zic aşa, cum ne spun şi Părinţii, pentru că noi fiind trup şi suflet, sigur că avem starea sufletului şi tânguirea lui care strigă, dar şi trupul se roagă. Pentru că la David, găsim: *„Inima mea şi trupul meu s-au bucurat de Dumnezeul cel viu".*[7] Şi trupul se poate bucura de Dumnezeul cel viu, ca şi inima. Metaniile sunt un gest al trupului care nu este despărţit de cel al sufletului. El îl însoţeşte. Părinţii ne tâlcuiesc aşa, că atunci când cădem cu faţa la pământ, suntem ceea ce suntem acuma. Când ne ridicăm suntem ceea ce devenim după ce ne ridică Hristos. Deci căzând să ne gândim că noi singuri cădem, dar de ridicat Hristos ne ridică. Ne gân-

[7] *Psalmul 83, 2*

dim la asta. Metaniile, vedeţi, nu se fac fără rugăciune. Am înţeles că mulţi fac metanii fără rugăciune. Nu se fac fără rugăciune. Spune în gândul tău: *„Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!"*, sau *„Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mîntuieşte-mă"*. **Toate metaniile sunt însoţite de rugăciune, dacă nu, ele devin gimnastică.** E bună gimnastica, am înţeles că lucrează toţi muşchii, dar să nu rămână doar aici. Aşa că, asta este, să ne şi rugăm atunci când facem metanii.

Părinţii mai făceau pentru domolirea sângelui. De multe ori noi prin multă mâncare, prin somn, prin celelalte avem un surplus de energie. Acestea de multe ori ne împiedică la rugăciune. Atunci Părinţii fac câteva metanii, până când trupul vine într-o stare de cumînţenie, când sângele nu mai zburdă aşa de tare. Sigur că după asta ne oprim puţin. Ne oprim, ne încălzim puţin, vine liniştea, se liniştesc simţurile, nu mai bate inima aşa de tare şi atunci putem începe a ne ruga. Sunt nişte exerciţii exterioare care nu neapărat că ne vor duce la smerenie şi că vor atrage harul lui Dumnezeu. Nimeni să nu creadă că bătând metanii, doar pentru asta va atrage harul, sau pentru post sau pentru altceva, dar ele ne pot ajuta.

Să avem gândul smerit şi atunci pentru gândul smerit Dumnezeu ne dă de toate. Sunt bune. Toate

sunt bune, şi metaniile, numai să fie făcute din dragoste, din toată inima.

Întrebare: *Cum putem domoli, cum putem scăpa de vorba multă şi de grăirea în deşert?*

Părintele Savatie: Cu gândul la moarte. Aşa fac Părinţii. Cum scăpăm? *„Aşa Doamne Împărate, dăruieşte-mi să văd greşealele mele"*. De va avea omul darul acesta, de va vedea greşealele lui, el va scăpa de celelalte. Că văzându-şi greşalele, – ei, Doamne fereşte, - că Dumnezeu ne-o mai dat nădejde, că mulţi dintre noi, uitându-ne la greşealele noastre intrăm în deznădăjduire. Din cauza asta ne ferim să le vedem, că e înfricoşător. Omul singur nu rezistă în faţa vederii propriei ticăloşii. E înfiorătoare. De nu-l va mângâia Dumnezeu cu Duhul Sfânt, să-i spună: *„Lasă, că este nădejde şi pentru tine"*, omul de este sincer, de este om bun, văzându-şi ticăloşia, nu rabdă, deznădăjduieşte. Poate să moară de necaz. Ăsta este adevărul despre noi, dacă este văzut în adevăr, în Duhul Sfânt. Din cauza asta auzim de la Părinţi strigăt de mare deznădejde, nu numai la proorocul David, la toţi îl aflăm, la Sfântul Efrem, la Sfântul Simeon Noul Teolog, Părinţi care vedeau pe Dumnezeu. *„De mai este nădejde de mântuire pentru mine"* spune Sfântul Simeon Noul Teolog la rugăciunea pentru Sfânta Împărtăşanie.

Aşa că, prin vederea a ceea ce suntem noi scăpăm şi de vorbire, scăpăm de toate patimile, într-un cuvânt, ne spun Părinţii prin gândul la moarte, prin întoarcerea la noi înşine, acolo vine gândul smerit şi prin gândul smerit toate celelalte. Dar este şi un exerciţiu bun, când trebuie să ne punem un pic de stavilă. De exemplu, hai să încep măcar să nu pun întrebări, să nu mă interesez: unde ai fost, dar ce-ai făcut acolo, dar cum o fost cutare? E un bun exerciţiu. Asta era de la Sfântul Pahomie rânduiala lui. Când fraţii se întâlneau unii cu alţii, nu aveau voie să întrebe: Ai fost la Ierusalim? Cum a fost la Ierusalim, aşa ş-aşa, ş-aşa...

Sigur că până la un punct, noi oameni fiind, urmărim şi o politeţe, pentru că putem mâhni pe mulţi aşa, dar în gândul nostru să avem că nu este de mare treabă lucrul acesta, nu este chiar aşa de bun să ne interesăm cu toate amănuntele despre om. Aşa că, să nu prea punem întrebări. Este de acum o treaptă. Sigur că noi înşine fiind provocaţi putem să vorbim prea mult, dar încet, încet să nu contrazicem, altă treaptă. A zis omul, azi aşa, şi mâine altfel, câte-un pic şi aşa ca să mai stârneşti vorba. Dar aşa cu încrâncenări că *„eu de luni nu mai vorbesc"*, nu prea fac mare treabă. Câte-un pic, câte-un pic şi rugăciunea şi gândul la ceea ce suntem. Aşa şi restul pe care le ştim, fiecare cum credem.

Întrebare: *Dacă ne rugăm fără atenţie, vorbim în deşert. Atunci mai bine este, să ne rugăm mai puţin, de exemplu să spunem doar rugăciunile începătoare?*

Părintele Savatie: Aşa spun mulţi Părinţi. Părintele Porfirie ne aducea aminte. Spune că o rugăciune de cinci minute poate face mai mult decât o noapte de priveghere. De ce? Nu cantitatea, ci calitatea ei contează. De unde-o vedem? Vedem pilda care o găsim în Pateric, când se întâlnesc doi monahi, şi unul îl întreabă:

"- *Cum vă mai merg treburile?*

Greu. E secetă la noi, mare.

Şi nu v-aţi rugat la Dumnezeu ca să vină ploaia?

Ne-am rugat, dar nu plouă.

Ei, înseamnă că nu v-aţi rugat bine. Uite cum!"

Se roagă şi vine nor şi vine ploaie.

Ai văzut cum? Şi pleacă mai departe".

Prin asta ne arată că intensitatea rugăciunii contează. De aceea, începătorilor, vedem prin mănăstiri, că li se dădeau puţine rugăciuni. Aveau pravilă scurtă şi Sfântul Ioan Gură de Aur spune: *mai bine timp de rugăciune scurt, rugăciuni scurte spuse mai des în parcursul zilei.* Dimineaţa mai am vreme mai spun o rugăciune scurtă, peste o oră încă o rugăciune mică, decât rugăciuni lungi spuse o dată în zi. Să zi-

cem că ajung seara şi fac trei ceasuri şi toată ziua sunt împrăştiat, pentru că cel care nu se roagă întotdeauna sau mai des, cu greu se va ruga atunci o dată mult. Pentru că de s-ar ruga atunci mult, ar avea dragoste de rugăciune. Dar dacă ar avea dragoste de rugăciune, n-ar putea să nu se roage şi peste zi mai des. Aşa că, n-o lăsăm, dar mai bine, mai scurtă şi cu trăire, mai des, fiecare îşi poate cunoaşte măsura sa, după durata cât poate sta în rugăciune, în intensitate, în stare bună. Atunci când începe să se fleşcăiască şi mintea să i se împrăştie, asta e măsura lui, trei minute, cinci minute, şi să nu ne speriem că măsura noastră este de *Împărate ceresc* şi *Sfinte Dumnezeule*. Noi ştim că Părinţii citeau nu ştiu câte catisme din Psaltire sau că au aşa rânduieli şi noi încercăm să le facem şi ne miră şi ne tulburăm: Părinte, nu pot să stau la rugăciune. Nu este încă măsura ta să te rogi atâta. Dacă Îngerul i-a spus Sfântului Pahomie să facă douăsprezece rugăciuni pe zi un călugăr. *Ce-i aia douăsprezece rugăciuni? De douăsprezece ori Psalmul 50 de-a lungul zilei.* Şi Pahomie a zis: *Cum pravilă aşa de mică*? Da, ca începătorul să o poată face şi să aibă mângâiere, dar cei desăvârşiţi se roagă neîncetat. Aşa că îngerul ştia măsura începătorului, a călugărului începător, de pe vremea lui Pahomie. Atunci, noi cum suntem? Aşa că, mai bine mai scurt, să iubeşti pe Dumnezeu din tot cugetul

tău, din toată inima ta, din toată vârtutea ta, din toată puterea ta.

Dacă nu facem asta, nu prea avem mare folos şi vedem la ce ajungem. Aşa ne spun Părinţii.

Întrebare: *Dacă atunci când ne rugăm ne vin în minte idei sau rezolvările unor probleme, ce să facem? Să continuăm rugăciunea sau să ne oprim ?*

Părintele Savatie: Păi, e mai bine să continui, pentru că dacă te vei duce să împlineşti atunci ideea, vrăjmaşul îţi va da de fiecare dată idei. L-am întrebat pe părintele Selafiil: „*Părinte Selafiil, cum oare mie numai îmi vine în cap o trăznaie, mă apuc să fac un lucru bun, mă gândesc uite de acum fac aşa, când mă trezesc de acum ispitit. Oare ştie diavolul gândurile omului?*" Zice: „*Nu.*" „*Dar atunci de unde află?* „*Din fapte*".

Deci, el dacă îmi dă în gând ideea, în timp ce eu mă pun la rugăciune. „*Măi, uite ce treabă, uite aia acolo ai uitat-o. De scris aia, n-ai terminat, ţi-o venit ideea*". Ce păţesc eu. Atunci eu dacă mă ridic, închid Psalmii şi mă duc şi scriu, de fiecare dată o să-mi dea idei, şi una mai genială decât alta. Înţelegeţi? Aşa şi noi, să lăsăm să răbdăm până la urmă, atunci diavolul nu poate vedea ce efect o avut gândul lui în mintea noastră. El poate crede că noi nu ne-am tulburat deloc, deşi noi am fost plini de gânduri. Să stăm un pic, să zicem: *Doamne izbăveşte-mă de ispi-*

ta asta. Apoi adu-ţi aminte că eşti muritor şi poţi muri până ajungi a îndeplini ideea aia. Închizând Psaltirea şi mergând să-ţi faci ideea, poţi muri. Gândind aşa, citeşte până la urmă şi spune: *Doamne şi stăpânul vieţii mele să nu fie asta. Mai bine citesc până la capăt şi Tu poţi să-mi dai viaţă, chip şi înţelepciune ca să fac ideea pe care mi-o venit. Iar dacă eu lepădându-Te pe Tine, lucrez un lucru, ce folos am eu de lucrul ăsta, că singur ai zis: „Cine nu adună cu Mine, risipeşte".*[8]

Aşa că, să nu risipim, căci în zadar vom face tot binele de pe lume, dacă el ne va despărţi de Hristos. Cu gânduri de-astea scăpăm. Să nu ne ridicăm. Nu-i bine să te ridici atunci de la rugăciune, că de fiecare dată ne va ridica. Şi o singură dată dacă ne-a ridicat, o-ho, cât timp vom fi ispitiţi. Ca un câine, dacă ai lăsat o dată mâncare la uşă, poţi să nu-i dai cu lunile acolo mâncare, el tot va veni, chiar dacă îl baţi cu bâtul. Aşa şi duhul viclean, dacă i-ai îndeplinit o dată voinţa, i-ai dat mâncare şi o văzut că este loc de pradă acolo, chiar dacă nu vei vrea să mai faci lucrul ăla, mult timp te va mai ispiti, chiar dacă îl vei bate cu bâtul (rugăciunii).

[8] *Matei 12. 30*

Întrebare: *Cum poate ajunge omul de rând la calitatea rugăciunii? Se poate ajunge la calitate, prin cantitate?*

Părintele Savatie: Nu cred că se poate ajunge, nu cred, dimpotrivă, cred că prin cantitate poţi pierde orice dragoste de rugăciune. Asta o găsim la Părintele Porfirie. El foarte frumos vorbeşte despre lucrurile astea. O găsim şi la alţi Părinţi, dar el dezvoltă larg. Să vedeţi ultima carte care o apărut cu Părintele Porfirie. Are despre rugăciune, minunat. El spune că, chiar Rugăciunea lui Iisus să n-o faci din forţare, să nu ne forţăm pe noi înşine, pentru că asta provoacă revoltă lăuntrică şi noi vom urâ rugăciunea. Dar prin dragoste, prin gânduri bune, prin gândul că suntem muritori şi prăpădiţi şi fără Dumnezeu nu facem nimic: *Tu, Doamne ne-ai iubit pe noi, până în sfârşit, Tu eşti în putere să ne scoţi din starea asta.* Noi venim la Dumnezeul ăsta, atunci noi ne rugăm cu mai mare dragoste.

Dar, să facem aşa, să bombănim ca mantrele la yoghini, nu-i bun lucrul ăsta. Părintele Sofronie spune că asta e grăire în deşert, pomenirea numelui Domnului în deşert şi e foarte periculos. Eu cred că la începător vine prin gânduri bune, să citească din Psalmi. Psalmii ne educă, ne şi învaţă rugăciunea. Ei sunt rugăciune, dar sunt şi manual de rugăciune. Azi un Psalm, mâine un altul şi prin ascultare. Prin

ascultare şi smerenie de duhovnic, Dumnezeu vă va da bucuria rugăciunii. Asta este un mare dar. Este un dar. Nimeni nu poate să facă exerciţii ca să dobândească rugăciunea. Cei care au dobândit-o, o pot pierde pentru un gând. Ca să nu mai zic la Gheronda Efrem, ucenicul Sfântului Iosif, când spune: O, de câte ori mă sculam noaptea şi stăteam, parcă le făceam pe toate bune: „*Doamne, Iisuse..*", „*Doamne, Iisuse...*" *şi nu-mi venea harul şi când mă ridicam, mă duceam să fac vreo treabă, buf, venea harul peste mine şi nu ştiam ce s-a întâmplat. Zice, pentru un gând de mândrie, Dumnezeu poate lua rugăciunea. Dar când îţi va fi luată rugăciunea, să nu te miri că n-ai avut nici un gând de mândrie. Şi zici: Doamne, pentru ce? Parcă nici nu m-am mândrit, parcă nimic altceva n-am făcut, dar mi-ai luat-o. Asta o face Dumnezeu ca să cunoşti că El ţi-o ia când vrea, chiar dacă nu te-ai mândrit*". Ce mare treabă, dacă nu te-ai mândrit? Înseamnă că Dumnezeu e dator să-ţi dea rugăciune? Când omul va cunoaşte că este nimic, când cunoaşte că singur nu poate face nimic şi că rugăciunea este dar şi că se dă „*celor smeriţi şi înfrânţi cu inima*", atunci rugăciunea vine peste el. Că-i la începător, ca-i la învăţat, asta n-are nici o treabă. Aşa că, prin smerenie, cu gânduri bune, prin ascultare, şi aşa să nu voieşti să fi mai presus de tine, Dumnezeu dă rugăciunea.

Întrebare: *Cum sfătuiţi să se roage oamenii care au un program foarte încărcat: şcoală, facultate, servici.*

Părintele Savatie: Scurt şi des. Asta e. Când? N-ai timp? Toţi avem timp să ieşim să mâncăm. Păi înainte de a mânca: cinci minute, cinci minute. Credeţi-mă chiar şi rugăciunea care o spui, *Tatăl nostru* înainte de masă, dar ce e greu să mai adaugi şi *Împărate ceresc* la asta? Adună-te şi fă-o ca pe o închinare Domnului: *Împărate ceresc, Mângâietorule...* Zi-o cu toată dragostea şi cu puterea ta, ştiind că nu prea ai timp să tc rogi, mulţumeşte Domnului că ai mâncat şi în timp ce mulţumeşti Domnului zi şi gândeşte: *Doamne, eu toată ziua mi-o pierd în deşert, şi acuma Tu mă hrăneşti pe mine, toate cele bune mi le dai mie.* Gânduri bune, de rugăciune.

După aia, te-ai sculat, mulţumeşte Lui. Mai ai cinci minute, nu alerga! Ce alergăm? Unde alergăm? Scoală-te cinci minute şi zi, dar dacă mai ai lângă masa unde mănânci, o psaltire, din care poţi să citeşti un psalm. Păi nu este? Unde este? Cred că la Lavsaicon o pildă cu ţăranul care ara şi avea Psaltirea la capătul brazdei şi când ajungea acolo, citea un psalm şi iar ara, şi iar un psalm. Înţelegeţi, cam asta este şi starea noastră. Nu trebuie mulţi deodată, dacă avem program încărcat. Şi Dumnezeu văzând străduinţa noastră, dragostea noastră, pentru rugăciunea aia

mică de cinci minute va păstra harul Său asupra noastră pe toată vremea cât noi vom fi ocupaţi cu treburile, că Dumnezeu nu ne-a zis să ne aşezăm pe piatră ca la taoişti şi să îndeplinim nefăptuirea. Ne-a zis că prin trudă şi sudoare ne vom mânca pâinea noastră. Asta nu ne împiedică de la rugăciune, ca să nu mai zic, Sfântul Vasile spune că „*munca este ca rugăciunea*". Da, dacă-i făcută cu dragoste, cu gândul la Dumnezeu, nu cu gândul că asta mă încurcă să mă rog. Of, munca asta mă împiedică să mă rog. Dacă cârteşti aşa lui Dumnezeu, nici n-ai să munceşti, nici n-ai să te rogi. „*Muncesc Doamne, binecuvintează Tu munca mea şi să nu fie spre pierzanie şi binecuvintează toate care le fac eu. Iartă-mă că om sunt şi asta am ales, şi pe pământ pribegi suntem. Tu ai zis că în sudoare ne vom dobândi pâinea*". Şi fă munca ta pentru Dumnezeu şi vei avea rugăciune şi vei avea pace, vei avea har mai mare decât mulţi care stau toată noaptea în rugăciune, dar trândăvesc în inima lor. Asta zic, mintea la Dumnezeu, nimic nu poate să ne împiedice ca să ţinem mintea la Dumnezeu. Ştiu bătrânelele noastre care sunt prin sat şi stau la oală, sau stau acolo şi mulg vaca şi zic: *Maica Domnului, Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, iarta-mă pe mine păcătoasa. Of, iartă-mă Doamne şi mă binecuvântează*". Ei, ce mare rugăciune, asta e rugăciunea, aşa că încet.

Întrebare: *Aţi spus că cei păcătoşi nu-L pot numi pe Dumnezeu, Tată. Şi noi, cei păcătoşi nu putem spune Tatăl nostru?*

Părintele Savatie: Din cauza asta, înainte de Tatăl nostru, noi spunem *„Împărate ceresc, Mângâietorule, vino şi ne curăţeşte pe noi de toată spurcăciunea"*. Întâi cerem Duhului Sfânt să ne curăţească de spurcăciune, de toată deşertăciunea noastră. Îl mărturisim pe Dumnezeu. Nu vedeţi că e mărturisire rugăciunea întâi, apoi după asta iarăşi spunem: *„Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pre noi"* ne mărturisim, iarăşi ne mărturisim, îl slăvim şi ne mărturisim cu ajutorul Lui şi abia după asta spunem Tatăl nostru. În Biserică niciodată nu spunem Tatăl nostru, aşa dintr-o dată, buf. Întâi ne spovedim, că peste zi în multe chipuri greşim. Din cauza asta spunem rugăciunile astea de spovedanie, de chemare a numelui lui Dumnezeu, şi El puternic este să ne curăţească de toată spurcăciunea, ca să ne facă vrednici să-L numim pe El, Tată.

Întrebare: *Cât de primită este sau nu rugăciunea simplă, pe care omul o spune potrivit necazului lui, nu este o rugăciune scrisă din cărţile de rugăciuni.*

Părintele Savatie: Sfântul Macarie Egipteanul ne spune cât e de primită. E cea mai primită. Sfântul

Macarie spune: *„nu înmulţi cuvintele, Dumnezeu ştie de cele de care ai nevoie înainte ca tu să le spui."*

Rugăciunea ta să fie: *Doamne iartă-mă, Doamne ajută-mă. Mulţumesc, Doamne. Slavă Ţie, Doamne.* Ăsta e Macarie Egipteanul şi cu aşa o rugăcine ne putem mântui, dacă este adâncă. Dumnezeu ştie toate. Nu El a zis *„să **nu** înmulţim cuvintele ca păgânii, care cred că în multa lor vorbăraie vor fi auziţi"*[9] Astea până azi rămân, rămân şi nouă. *„Milă voiesc şi nu jertfă"*.[10] N-are nevoie Dumnezeu de jertfă de cuvinte multe. Milă să avem, inima bună şi gândul smerit.

Întrebare: *Cum să ne rugăm cu trezvie?*

Părintele Savatie: Iarăşi trezvia vine. M-am gândit o dată, din toate gândurile: *Dumnezeu este bun, Dumnezeu este puternic, Dumnezeu este milostiv şi aşa mai departe.* **Cel mai bun gând: *Dumnezeu este aici.*** Dacă noi gândim şi trăim că, Dumnezeu este aici, simţurile noastre dintr-o dată se liniştesc. Numai gândul ăsta este suficient, ca să înceteze şuvoiul gândurilor şi noi să începem a vorbi cu El. Atât, trebuie să avem mai multă profunzime. Şi iarăşi gândul la moarte. **Gândul la moarte este gândul întâlnirii noastre cu Dumnezeu**. Că mulţi s-ar

---

[9] *Matei 6, 7*
[10] *Matei 9, 13*

gândi, ce este aia moartea. Ce ne trebuie să ne gândim la moarte. Moartea înseamnă ziua întâlnirii, ceasul întâlnirii. Atunci nu va fi ca acum. Atunci, ne vom întâlni faţă în faţă. Ăsta e gândul la moarte. Să ne gândim la ceasul când ne vom întâlni cu El şi având gânduri d-astea, şi ştiind că *„pretutindenea eşti şi toate le împlineşti"*, dintr-o dată gândurile se adună. *Împărate ceresc*, rugăciunea asta ne şi învaţă cum este Dumnezeu. Ni-l descoperă aici, *şi pretutindenea eşti, pe toate le împlineşti*, eşti aici, şi în mine, şi pentru mine şi cu mine. *Iartă-mă, curăţeşte-mă, sălăşluieşte întru mine*. Când Îl chem aşa sigur, mi se liniştesc gândurile. Însă să le rostim din toată inima ştiind că astea nu sunt cuvinte deşarte. Fiindcă cel care nu crede şi le rosteşte, acela grăieşte în deşert. Şi acela ia numele Domnului în deşert, ispiteşte pe Dumnezeul său şi în loc de milă se osândeşte pe sine, săracul. Prin cuvinte sfinte se osândeşte. Nu vă miraţi că mulţi dintre creştini sunt iritaţi. se tulbură. El s-a rugat şi iese mai tulburat decât mai înainte. Probabil că a făcut-o în tulburare, a ispitit, n-a rostit cuvintele din toată inima, cu nădejde, cu dragoste şi şi-a adunat osândă. Asta zic, **trezvia vine din gândul că Dumnezeu este aici, şi pretutindenea, că ne ascultă, că ne aude.** El ne-a poruncit să ne rugăm. Nu de la noi facem gândul ăsta.

Întrebare: *Ce putem face dacă am văzut răutatea ce zace în noi, dar nu mai avem putere nici să ne facem rugăciunile? Cum să ieşim din această stare?*

Părintele Savatie: Asta este tot o cercetare a lui Dumnezeu, atunci când omul este mândru peste măsură, Dumnezeu îi trimite ispite peste puterile lui. Aşa spune şi Sfântul Iosif Isihastul. Îi dă ispite peste puterile lui. Şi tu vezi că eşti nimic şi nu poţi lucra nici o poruncă, nu poţi lucra nimic, tu eşti aşa cum eşti. Ei, asta aduce smerenie. Tu înţelegi că fără Dumnezeu nu poţi face nimic.

Nu te poţi ruga? Poţi să te rogi! Întâi ne spovedim: *Doamne ridică de la mine asta că nu pot,* şi plângi. Dacă tu încă nu plângi, încă n-ai înţeles nimic. Noi stăm în deznădejdea asta, dar noi colcăim, noi ne amăgim pe noi înşine. De vreme ce n-a venit plânsul, ce-ai înţeles tu? Tu numai te joci aşa, îţi pare şagă. Dar, ia-te în serios! Cunoaşte că ai căzut din slava lui Dumnezeu, că eşti lepădat, că eşti încuiat în afara Împărăţiei, şi strigă pentru că mai este vreme. Dumnezeu îţi va da plâns.

Prin plâns Dumnezeu îţi aduce nădejdea şi rugăciunea înapoi. Nimeni, nimeni, fără lacrimi nu poate să se mântuiască. Nimeni fără lacrimi nu poate să treacă din rob, ca să fie fiu. Niciodată. Toţi Părinţii noştri au plâns. Toţi au plâns. Nu vedeţi rugăciunile sunt pline de lacrimi? Noi le citim: *„primeşte-mă şi*

pe mine ca pe lacrimile curvei". Dar unde sunt lacrimile noastre? Sau auzim: „*cu lacrimi am udat aşternutul meu*". Dar unde sunt lacrimile noastre? Să nu ne pară că astea sunt simple cuvinte.

În chiliuţa noastră, în camera noastră, acolo, când stăm singuri, să ne rugăm la Dumnezeu şi el o să ne dea de toate. Dar dacă ele nu vin, noi colcăim şi nu spargem zidul ăsta al ignoranţei noastre, al neştiinţei, al căldicimii noastre. Da, trebuie să strigăm către Dumnezeu. Trebuie să-L îmblânzim în tot felul. Deşi El îi blând prin fire, că El a zis, dar noi înşine devenim blânzi atunci când îl îmblânzim pe El. Înţelegeţi? Noi, când încercăm să-L îmblânzim pe Dumnezeu, noi înşine devenim blânzi. Pentru asta avem nevoie, pentru că El îi blând întotdeauna.

Prin urmare, cu mai multă putere, să chemăm numele Domnului. „*Nu se va ruşina tot cel ce cheamă numele Domnului*".[1] Nu este aşa ceva, că nu este rugăciune. Ea poate să nu fie un ceas, două, trei. Să nu ne ridicăm niciodată de la rugăciune, până când nu vom fi cercetaţi de Dumnezeu. Dacă noi vom avea credinţa asta, nădejdea asta: *Doamne ajută-mă, nu mă părăsi! Cum să mă ridic de aici dacă tu încă n-ai venit la mine? Împărate ceresc, dacă Tu nu Te-ai sălăşluit întru mine, unde mă ridic, unde mă duc?* Şi dacă vom sta aşa, Dumnezeu, văzând

[1] *Psalmul 24, 3*

nebunia noastră, nădejdea noastră care o avem în El, vine şi se sălăşluieşte. Dar dacă vom pleca, neîmpliniţi, vrăjmaşul va veni şi altă dată şi ne va scoate de la rugăciune înainte de a veni Dumnezeu. Aşa că, stai! Am cunoscut că nu ne putem ruga, acolo stăm şi tăcem înaintea Domnului. „*Ca un dobitoc m-am făcut înaintea ta*",[12] spune David. Stai aşa ca un dobitoc înaintea lui Dumnezeu. Cunoaşte că eşti un dobitoc şi că n-ai făcut nimic şi Dumnezeu pentru gândul ăsta poate să ne dăruiască nouă har şi să aprindă în noi rugăciune şi atunci să-L slăvim pe el. Aşa vedem în Psalmi, dar şi în toate rugăciunile Părinţilor. Nu vedeţi, de multe ori încep cu o spovedanie de aşa nădejde: *Eu curvarul, eu malaheul, eu sodomleanul, eu beţivul, eu risipitorul.* Nu vedeţi rugăciuni de felul ăsta la Părinţi? Păi acolo spune: *eu deznădăjduitul.* Şi spre sfârşitul rugăciunii: *Dar cred milei tale că ai primit pe tâlharul, care ai primit aşa, poţi să faci şi cu mine aceasta, deci nu deznădăjduiesc, căci din faptele mele nu este cu putinţă a pune alifie pe ranele mele.* Aşa avem multe rugăciuni.

Deci cum se întoarce spovedania dacă este făcută din toată inima. Numeşte-te pe tine aşa cum eşti. Dacă suntem împietriţi, înseamnă că nu ne-am spovedit, că ne-am ascuns după deget. Ai curvit, ai judecat, te-ai mâniat. Nu spune în gândul tău: *Ei, n-o*

[12] *Psalmul 72. 22*

fost vina mea. Pune înaintea lui Dumnezeu şi pentru o revărsare sinceră a inimii, Dumnezeu îndată dă harul şi rugăciunea merge. Din toate stările este cu putinţă să ne putem ridica. El e puternic. El ne-a chemat să ne rugăm Lui, nu noi singuri. Ăsta e cuvântul Lui. Să ne gândim că la porunca Lui chemăm. Nu doar că facem o poruncă a sufletului nostru, ci la porunca Lui. Dumnezeu ne-a dat porunci după nevoile sufletului nostru. Foarte interesant. Nu ne-a dat nimic din cele care nu sunt proprii inimii noastre. Iubiţi-vă unii pe alţii, iertaţi şi vi se va ierta, toate aşa de bune, toate pentru noi. Ceea ce noi din fire trebuie să facem, El ni le-a dat ca nişte porunci. Aşa e El de bun. Da, să-I mulţumim Lui. Mulţumirea atrage harul.

Întrebare: *Aţi spus că nu trebuie multă rugăciune, ci de calitate. Mulţi invocă acest lucru.*

Părintele Savatie: N-am spus că nu trebuie multă rugăciune, multă rugăciune trebuie. Dar nu (neapărat) multă citire, multe cuvinte. Da.

Întrebare: *Mulţi invocă acest fapt pentru a nu merge la Biserică susţinând că slujbele sunt prea lungi, inclusiv Sfânta Liturghie. E de ajuns rugăciunea pe care o facem acasă?*

Părintele Savatie: Rugăciunea care o facem acasă este foarte bună. Dar, dacă noi nu iubim Bise-

rica, apoi eu nu ştiu la ce ne foloseşte. Nu ştiu ce ne vom face noi cu rugăciunea aia de acasă. Ce înseamnă asta? Ce-ar fi însemnat, Noe îşi face corabia, şi unii se apucă şi îşi fac de-a lor butoaie cu care se vor salva pentru că vine potopul. Vino şi urcă aici, e mai sigur. Nu faci tu cu o scândură, vapor de mântuire, corabie dintr-o scândură nu prea faci. Cel care nu iubeşte Biserica, cel care nu iubeşte Liturghia, să nu se amăgească că El se roagă.

Nu ştiu ce duh îl învaţă pe el rugăciunea aia, dacă el nu iubeşte Liturghia. Nu poate fi aşa ceva. Cum poate fi aşa ceva? Ce rugăciune e aia? Rugăciunea, dacă este dreaptă şi făcută către Dumnezeu şi Duhul Lui îl cercetează pe om, primul loc unde îl va duce, va fi Biserica. „*Domnul este în sălaşul Său cel sfânt*".[13] Acolo îl va duce de se va ruga cineva drept. Primul loc, dar dacă rugăciunea lui nu-l duce acolo, păi iertaţi-mă, dar sunt atâţia care spun că se roagă, dar nu tot cel ce spune „*Doamne, Doamne*" va fi primit, ne spune Hristos.[14] Prin urmare, aşa să ne măsurăm calitatea rugăciunii noastre: dacă ea ne duce în Casa Domnului, acolo unde El sălăşluieşte, acolo unde El Însuşi vine, Se jertfeşte, acolo unde fraţii noştri se roagă împreună, că unde-s doi sau trei şi El este între noi. Noi care ne-am osebit de fraţii

[13] *Ps. 10,4*
[14] *Matei 7, 21*

noştri din îngâmfare, din mândrie, din dispreţ, cum credem că-L atragem pe Cel care este blând, smerit şi care ne-a dat poruncă să ne iubim unii pe alţii? Niciodată n-o să vină la aşa fel de oameni, rugăciunea. Dar, poate veni cu o cercetare puternică, chiar aşa descoperindu-le că nu fac bine, că nu-i bun gândul care îl au şi să ne întoarcem, să ne întoarcem în Biserică. Acolo ne mântuim, pentru că acum avem Biserici, slavă Domnului şi Dumnezeu în chip desăvârşit se dă tuturor celor care-L voiesc pe Dânsul. Să mergem la Biserică.

Întrebare: *Cât de des trebuie să mergem la Biserică?*

Părintele Savatie: O, cum spune David: „*Una singură am voit de la Domnul, ca să locuiesc în casa Ta în toate zilele vieţii mele*".[15] Iacă, cât de des trebuie să mergem. Dar fiecare cum poate să împlinească. Sufletul care a iubit pe Domnul, asta vrea, în toate zilele vieţii Sale să stau în casa Lui. Nu este binecuvântare mai mare pentru el. El a cunoscut asta. Dar nu toţi pot îndeplini. Să meargă măcar când este slujbă. Biserica ne-o lăsat duminecile, să mergem la praznicele mari care le avem. Dacă cineva are dragoste şi are o vreme liberă, o zi, poate să meargă şi peste săptămână, foarte bine. Dacă cineva

[15] *Psalmul 26, 7*

are Biserica nu departe, poate să treacă măcar să se închine. E mare binecuvântare dacă cineva în drum spre serviciu sau eu ştiu spre altele, intră şi face o închinăciune şi cere la Dumnezeu binecuvântarea Lui, pentru că acolo este harul. Şi n-aţi văzut cât de repede şi dintr-o dată ne astâmpără simţurile numai când intrăm în Biserică, mai mult decât dacă ne rugăm un ceas în camera noastră, pentru că aici este rugăciunea nu doar a unui om, aici este Duhul Sfânt care se pogoară în inimile noastre şi El se pogoară la noi. Pentru că El Însuşi ne-a lăsat cuvântul că unde-s doi sau trei va fi şi El; pentru că El Însuşi se sălăşlueşte în Biserica asta în chip desăvârşit, în Sângele care stă pe prestol şi stă întotdeauna. Aşa că, numai intrând, fără efort prea mare din partea noastră dobândim linişte, împăcarea simţurilor. E foarte bine, măcar scurt, dar fiecare cât poate, după dragoste. **Dacă vrei să cunoşti măsura dragostei tale către Dumnezeu află că e pe cât eşti tras de Biserica Lui**. Dar noi trebuie să fim traşi ca un cerb care însetează după izvoarele apelor. Asta-i starea bună a inimii, asta-i chemarea Duhului, asta-i starea omului, a fiului care iubeşte pe Tatăl şi-L poate chema şi e gata şi aşteaptă împărăţia Lui. Restul încă suntem orbi.

Întrebare: *Cum putem face nişte oameni care au fost smintiţi de feţe bisericeşti să mai meargă la Biserică?*

Părintele Savatie: Dumnezeu să facă cu ei. Oamenii care se smintesc au mândrie în ei. Să se roage la Dumnezeu să-i izbăvească, să le dea gând smerit. Să vă spun un caz cu gândul smerit. Eu eram diacon şi nu eram mai bun decât acuma, mă gândeam că sunt foarte deştept. Şi eram la Iaşi şi am vrut să merg la Biserică la slujbă. Era sâmbătă. Eram la sora mea. Am soră în Iaşi şi alături era o bisericuţă. Şi ies, dar mă chemaseră părinţii să merg la „Trei Ierarhi" să slujesc. De acum aveam în plan şi când ajung pe la bisericuţă, trecând pe lângă ea, în întâmpinare vine preotul de la biserică cu o femeie cam la treizeci de ani, care cam râdea ea aşa şi era cam vopsită. Eu om foarte smerit, de monah silitor, mă gândesc: *O, preotul umblă cu femeile astea hizlite, face sminteală.* Ajung în dreptul lui, mă gândesc: *Da nici să nu-l mai salut, aşa fel de preot care uite în văzul tuturor se chicoteşte cu frumoasa asta.* Ajung în dreptul lui, la care părintele zice: *Ce faci frate? Unde slujeşti diseară?* Şi mă ia, mă ia în braţe aşa, dar eu mă gândesc, o şi omul ăsta şi când mă uit, încă mai şi miroase a vin. Zic (în gând): *Iaca-i bună, frate. Nu-i destul că umblă cu cine umblă, încă mai şi bea. Foarte bine părinte. Aşa o să atragem noi oamenii în Biserică cu astfel de*

menii în Biserică cu astfel de preoţi şi de fapte. Dar, el cu mare dragoste mă ia în braţe şi zice: *Vino să slujim împreună.* Dar eu: *Iaca, cu cine n-am mai slujit eu împreună. Nu, părinte. Eu mă duc la Trei Ierarhi. Eu nu-s orice fel de om.*

Şi vedeţi lucru, gândul meu de om nebun. Să vedeţi părintele ăsta, cu o desăvârşită dragoste şi putere, mă ia aşa, mă strânge şi-mi spune: *Gândul cel bun, părinte.* Şi aşa ne despărţim. Şi atunci m-am trezit eu ce-am făcut. Omul ăsta, era preot al Dumnezeului celui viu, şi pentru că el era aşa, Dumnezeul lui i-a dat şi el a văzut toată starea mea, toată nebunia mea. Şi Dumnezeu s-a milostivit de mine şi nu m-a lăsat aşa, dar Dumnezeu mi-a zis: *Gândul cel bun, părinte.*

Gândul ăsta îl cerem noi şi-n *Rugăciunea Sfântului Efrem*, gândul cel smerit. Dacă noi vom avea gândul smerit, o cum vom vedea pe toti sfinţi cu adevărat! Pentru rugăciunile părintelui aceluia, o, dacă m-aş mântui! Adevărat vă spun, cine se sminteşte, cel care are în sine stricăciune, cel care săracul, of, nu-i bună starea asta. Dumnezeu să ne dea la toţi să cunoaştem: *„Aşa, Doamne, Împărate, dăruieşte-mi să văd greşealele mele şi să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat eşti în veci. Amin."*

Dar cei care vor judeca pe preoţi şi pe toate celelalte. O, fericiţi cei care s-au izbăvit de asta. Ştiţi

cum văd ei lumea, cum se bucură tot timpul, cum tresaltă când văd un preot? O, nu ştiţi ce bucurie au, ca pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu le-a dat gândul bun. Ştiţi câtă binecuvântare au ei pentru asta? Ei de acum trăiesc în Împărăţia care va să vină. Cu adevărat vă spun. Să ne dea Dumnezeu vederea asta. Să ne dea Dumnezeu, dar asta se începe de la a nu vorbi de rău. Niciodată să nu credem nimic de rău, nici despre preoţi, nici de vom vedea, niciodată să nu spunem şi Dumnezeu ne va da gândul cel bun şi vom fi fericiţi şi pe alţii îi fericim. Asta zic pentru cei care se smintesc de feţele bisericeşti.

Întrebare: *De când m-am îndrăgostit nu mai îmi stă gândul la rugăciune, ci numai la fata aceea. Ce pot să fac să scap de această stare?*

Părintele Savatie: Vedeţi cum, deci poate fi aşa fel de dragoste în care gândul să fie tot timpul la persoana iubită. Cu adevărat aşa este omul care îl iubeşte pe Dumnezeu. Dumnezeu să ne dea puterea asta. Dumnezeu să ne dea.

Poate fi şi aşa ceva. Păi, ce să zic eu, nu ştiţi cum e asta? Rugaţi-vă! Am avut şi eu aşa. Da, stăteam în chilie şi tare mai plângeam şi-am zis aşa: *„Doamne, Tu ştii că eu am venit la Tine, eu nu înţeleg şi nu am tragere către Tine. Dar, Tu ştii că toată viaţa mea Ţi-am dat-o Ţie, de ce sunt aşa de tare chemat înapoi? Ajută-mă şi izbăveşte-mă. Vino Tu, că*

eu nu pot. De ce sunt aşa de tare sfâşiat? Tu cunoşti că eu pe Tine Te-am iubit şi Ţie voiesc să dau viaţa mea". Şi Dumnezeu o auzit, după un timp.

Aşa să ne rugăm. Să ne rugăm: „*Doamne, eu al Tău sunt. Te mărturisesc pe Tine Dumnezeu, Mântuitor. Tu ştii cum Te-am iubit pe Tine mai înainte. Eu aşa puţin cum mă rugam, dar Te căutam. Ce s-a întâmplat cu mine? Dă-mi Doamne, învaţă-mă s-o iubesc frumos, drept, că n-ai lăsat Tu dragostea între bărbat şi femeie ca ea să strice dragostea cu Tine. Tu ne-ai lăsat unii cu alţii ca noi iubindu-ne să ne apropiem de Tine, nu să ne depărtăm. Învaţă-mă Doamne să o iubesc drept. Depărtează de la mine toată starea nedreaptă şi vederea nedreaptă pe care o am despre ea, pentru că sigur îi nedreaptă pentru că Te pierd pe Tine. Ajută-mă, vino Tu şi ne învaţă să ne iubim după cum Tu Însuţi ai voit ca să nu ne pierdem, că ai Tăi suntem. Tu ne-ai zidit pe noi, şi pe mine şi pe ea, Tu învaţă-ne să ne iubim drept*".

Să ne rugăm aşa lui Dumnezeu. Să-i spunem Lui necazul. *Tu ştii Doamne firea noastră spre ce trage, grabnic Te uită şi grabnic aleargă spre lucrurile văzute, dar trecătoare. Ajută-mă, vino între noi, nu ne lepăda pe noi.* Şi Dumnezeu ne învaţă să iubim frumos, drept. Sigur că da, cum să nu ne înveţe. El

toate ştie să le binecuvânteze şi să le întoarce în frumusețe şi în bucurie.

Întrebare: *Pe lângă rugăciune, mai există o cale prin care putem afla care e voia lui Dumnezeu cu noi, excluzând voia ca toți oamenii să se mântuiască, că aceasta este evidentă? Şi prin rugăciune, cum putem afla acest lucru?*

Părintele Savatie: Eu nu ştiu cum îi prin rugăciune. Mai sigur este prin duhovnic. Puțini, foarte puțini sunt cei care pot afla voia Domnului prin rugăciune. Şi ăştia sunt foarte mari şi foarte puțini. Mai sigur este prin duhovnic ca să nu ne înşelăm şi să nu intrăm în mari suferințe. Aşa aflăm voia Lui, e mai sigur.

Întrebare: *Când rostim anumiți psalmi, cum este de exemplu Psalmul 7, unde ajungem la versetul, dacă am făcut aceasta, nu ne blestemăm pe noi înşine?*

Părintele Savatie: Ne rugăm la Dumnezeu să ne izbăvească de blestem. De asta ne spovedim înainte de asta, înainte de a începe Psalmii. Când spunem: *cercetează, vezi dacă este vicleşug întru mine.* Sigur că este. Sunt plin de vicleşug. Dar înainte de a citi psalmii, ne spovedim: **Împărate ceresc, Tatăl nostru,** şi **Psalmul 50**. Ne spovedim întâi. Prin Psalmul 50 spovedindu-ne Dumnezeu poate să ne

curăţească cu harul Său ca să fim cuvioşi. Cum spune şi David: „*Cercetează căci cuvios sunt*". Cuvios, dar mai înainte spovedeşte ce fel de fapte a făcut şi ce stări mai are. Aşa şi noi, să ne spovedim întâi Domnului şi apoi putem rosti multe cuvinte şi cele care sunt în Psalmi. Să nu ne rugăm niciodată fără spovedanie. Preoţii mai ştiu: „*Dumnezeule curăţeşte-mă! Dumnezeule, miluieşte-mă!*". Întâi facem nişte închinăciuni la Dumnezeu prin care cerem să ne curăţească, să ne miluiască şi după asta zicem: „*Slavă Ţie Dumnezeule, Slavă Ţie! Împărate ceresc, Mângâietorule...*"

Să ne spovedim întâi, să nu intrăm aşa în rugăciune, pentru că intrăm la Cină fără haină. Nu trebuie aşa. Toţi Părinţii aşa ne îndeamnă. Întâi ne spovedim, apoi cerem la Dumnezeu iertare, cerem milă că suntem păcătoşi, întinaţi, nevrednici să chemăm numele Lui, ca el să ne facă vrednici să-L chemăm. Aşa să ne apropiem de rugăciune.

Întrebare: *Dacă mă uit la televizor, apoi îl închid şi mă apuc de rugăciunile de seară, îmi vin în minte cele ce am văzut. Ce să fac?*

Părintele Savatie: Să nu te mai uiţi la televizor înainte de rugăciunile de seară!

Întrebare: *Dar, după?*

Părintele Savatie: Cu atât mai mult, după! Ştiţi de ce? Pentru că primim harul lui Dumnezeu, care ne dă har din dragostea Lui, iar noi îl batjocorim şi dăm cele sfinte porcilor, dracilor. Batjocorim şi Părinţii din cauza asta nici măcar nu vorbeau după rugăciunea de seară, ca să nu piardă harul. Ei nu aveau televizoare, dar ce ne-ar răspunde ei? Aşa că batjocorim harul care Dumnezeu ni-l dă din dragostea Lui, pe care nu suntem vrednici să-L primim şi cu atât mai mult după ce-l primim îl batjocorim.

Întrebare: *Smerenia şi iubirea aproapelui sunt daruri ale Duhului Sfânt şi nu se dau pentru vreun merit. Atunci de ce este omul vinovat dacă nu le poate avea, deşi le doreşte?*

Părintele Savatie: Ele nu se dau pentru vreun merit, dar se dau pentru silinţă. Ele nu se dau unui om pentru că el a postit mult, sau pentru că n-o dormit. Nu. Ele se dau din dragoste, dar se dau unei inimi care ea însăşi caută dragostea. Părintele Porfirie spunea un lucru tare interesant. Zice că: „*Dumnezeu iubeşte pe cei pe care îl iubesc pe El. Şi nimeni nu-L poate iubi pe Dumnezeu înainte ca El să nu-l fi iubit pe el*". Ce lucru interesant este! Şi spune: „*Dumnezeu trebuie să găsească în om vreun lucru vrednic de-a fi iubit*". În Pavel a găsit o mare râvnă. Pavel făcea lucrul pe dos, el prigonea pe Hristos, omora creştinii. Ce-a

făcut el? Dumnezeu a găsit în acest om că este vrednic de iubire şi l-a făcut vas al Său. Râvna asta a lui, deşi era îndreptată împotriva lui Hristos, a plăcut Domnului. Domnul l-a chemat şi i-a zis, uite ce poţi face tu cu râvna asta, un lucru mult mai bun. „*Uşor îţi este ţie să dai cu piciorul în ţăpuşă, Saul. De ce mergi împotrivă? Cu aceeaşi râvnă acuma ştii ce ai de făcut*".

Aşa că, nimeni nu poate iubi, înainte de a fi iubit de Dumnezeu şi Dumnezeu iubeşte doar pe cei în care găseşte ceva vrednic de iubit. Asta Dumnezeu ştie ce vede El vrednic de iubit. *Nu dă har, milă pentru merite, dar dă pentru tragerea noastră către El, că vreau să-L cunosc, că vreau să fac ceea ce spune El, deşi nu-mi prea iese, dar omul are râvnă, are tragere şi atunci Dumnezeu îl cercetează şi îi dă daruri.* Din cauza asta să nu ne mirăm că unul nici nu a apucat să postească, să facă ceva vrednic sau le-a stricat pe toate când s-a apucat şi Dumnezeu totuşi i-a dat dar.

Dar un lucru. După ce primeşte darurile, omul începe a lucra cu mare râvnă, aşa că, Dumnezeu le dă şi pentru cele viitoare. Dumnezeu vede ce va fi omul acesta, vede schimbarea lui Pavel. Aşa că, să nu lăsăm nevoinţa cu gândul că oricum nu pentru asta ni se dă. Nu pentru că postim ni se dă, dar pentru că-L căutăm pe Dumnezeu. Şi pentru că-L cău-

tăm, noi facem ceea ce avem acuma la îndemână: post, rugăciune, tăcere. Plinim poruncile Lui. Dumnezeu ni se descoperă după poruncile Lui. Când începem a lucra poruncile, în măsura în care lucrăm îl descoperim pe Dumnezeu după ele. Aşa că, nimeni pentru cuvântul că Dumnezeu nu dă daruri pentru merite să nu se lase de lucru. Să lucreze poruncile şi Dumnezeu ştie cum îi va da.

Întrebare: *Dumnezeu ne-a creat cu multă iubire. Trebuie să ne considerăm o viaţă întreagă păcătoşi, chiar dacă am făcut tot posibilul să nu păcătuim?*

Părintele Savatie: Da, nu e problema de păcătoşi, v-am spus, muritori, netrebnici. Dar, cine a făcut tot posibilul ca să nu păcătuiască? Nu spune Apostolul Pavel „*în lupta voastră cu păcatul, încă nu v-aţi luptat până la sânge*". Cine poate spune aşa că a făcut tot posibilul? Oh, să nu mai spună nimeni aşa. Gândurile astea nu sunt bune deloc. Numai pentru gândul ăsta e destul ca să nu te mântuieşti. Doamne fereşte!

Gând smerit să ne vină de la Dumnezeu. Cine a făcut, cine s-a luptat cu păcatul până la sânge? Cel care o cunoscut frumuseţea smereniei nu se tulbură de la gândul că este păcătos, ci găseşte în el izvor de lumină. Din cauza asta avem paradoxul: „*Fericiţi cei ce plâng*". Noi plângem, dar asta este o fericire, nu

este un plâns ca al oamenilor din lume, ca al păgânilor.

Aşa că, să ne considerăm păcătoşi, că nu greşim, să nu ne aşezăm, să ne suim pe masa Cinei înainte de a fi chemaţi de Stăpânul casei. **Vederea propriilor păcate este izvor de mare lumină în inima omului.** Cine le va vedea, va vedea slava lui Dumnezeu. Numai acelora care şi-au văzut întunecimea inimii le-a strălucit lumina, pentru că Hristos spune: „*Celor ce şedeau în întuneric le-a strălucit lumină*".[16] Dar dacă noi vrem să fugim din întunericul ăsta, lumina venind nu ne va găsi. Aşa că să ne vedem păcătoşi şi nu greşim. Nu greşim, mare bucurie ne vine din asta. De ce? Pentru că Dumnezeu a zis că *pentru cei păcătoşi a venit*. Noi de ce vrem să ne osebim din ei? De ce vrem să fim cu cei drepţi, pentru care El spune că nu a venit, pentru care se socotesc pe ei drepţi. Fericiţi cei care se văd pe ei înşişi păcătoşi căci pentru aceştia a venit Hristos.

Întrebare: *Dorurile, dorinţele sufletului meu din totdeauna sunt iubirea, libertatea, veşnicia. Dumnezeu în blândeţea şi bunătatea Sa m-a adus în Biserică. Acestea ce le doream mi le-a dăruit oarecum tot El. Le-am pierdut însă, mă pierd, îl pierd pe Dumnezeu. Cum să te aflu Doamne, încât să nu mă*

[16] *Isaia 9, 1*

mai pierd? Cum să fiu liber? Cum să trăiesc libertatea adevărată, deplină şi s-o pot trăi veşnic? Despre iubire am înţeles că tot la Domnul este. Cum să ajung la ea? Cum să fie Hristos viaţa mea, iubirea mea?

Părintele Savatie: Tot cel care primind daruri de la Dumnezeu, spune: *o le-am primit.* Nu se va bucura multă vreme de ele. Când ai spus că am dobândit asta şi asta şi asta, firesc e să urmeze părăsirea. Dumnezeu ne încearcă. El ne dă darurile din dragoste. Dar după aia ne părăseşte să vadă ce facem noi, să încerce puterea dragostei noastre. Dacă noi nefiind cu El, îi vom păstra credincioşie, El va înmulţi darurile faţă de noi. Dar, dacă noi îl vom părăsi, pierdem şi ceea ce am primit mai înainte. Celui ce are mult, i se va da şi celui ce are puţin, i se va lua şi puţinul pe care îl are.

Nimeni să nu primească gândul că de acuma este liber, că de acuma o dobândit har. Niciodată să nu-l credem. Nu prea avem nevoie să învăţăm a trăi libertatea aici pe pământ. Liber va fi cel care ca şi Sfântul Efrem Sirul se va socoti vrednic de iad şi va cere ajutorul lui Dumnezeu. Dar ştiţi că părintele ăsta, care în aşa stare stă şi se spovedeşte a fost răpit şi Dumnezeu i-a arătat raiul şi toate câte i-a cerut, i-a arătat Dumnezeu cum stau lucrurile, ca să le poată

spuna fraţilor şi oamenilor. Totuşi el se vedea pe sine nevrednic.

Sfântul Simeon Noul Teolog, care stătea faţă în faţă cu Dumnezeu, încât Hristos viu venea la el în lumină când se ruga, se vedea pe sine cu totul nevrednic şi când venea Hristos, spunea: „*O, Stăpâne, cum ai venit la mine, care niciodată n-am lucrat nici măcar o poruncă a Ta. Cum ai venit la mine*?"

Asta este starea. Asta este libertatea pentru cel care o cunoaşte. Dar cel care primeşte gândul că de acum sunt liber, de acum am harul, va trece prin mare ispită.

Niciodată să nu credem pe cei care ne şoptesc: Bine, bine. Nu spune la Psalmi: „*Să se întoarcă ruşinaţi, să se întoarcă înapoi cei ce-mi grăiesc mie: bine, bine*".[17]

Când îi vine gândul că: *bine, bine, că de acum avem har, de acum suntem liberi, de acum am înţeles cele ascunse ale Domnului, bine, bine,* să nu-l credem pe ăsta. *Întoarce-te înapoi şi te ruşinează ce ce-mi grăieşti mie: bine, bine.*

Ştiu eu cine sunt, mai este vreme. Judecătorul El Însuşi, Hristos cu gura Lui să-mi spună mie: „*Bine, slugă bună şi credincioasă, treci în Împărăţia Tatălui şi moşteneşte Împărăţia gătită înaintea veci*

[17] *Psalmul 39, 20-21*

lor".[18] Acest bine când îl vom auzi, atunci vom fi liberi, atunci vom fi bucuroşi şi recunoscători. Până atunci mai bine să strigăm la El din ceea ce suntem. Nu vom pierde, dar să nu ne speriem că am pierdut. Toţi trec prin asta. Şi Sfinţii Părinţi îşi spovedesc părăsirile. Să nu ne speriem. Că am avut har, că am avut bucurie, că simţeam cum îi iubim pe toţi oamenii, sunt daruri ale Duhului, să ne arate că este cu putinţă asta. Acuma ni-l ia înapoi, să le lucrăm, să nu ne tulburăm că asta suntem noi. După ce-a luat harul, aia suntem. Ştiţi cum, dacă harul ar fi tot timpul cu noi, n-ar folosi la nimic. Harul se dă începătorului, când el este putred de bube şi puroaie, ca un anestezic. Vine harul, îi astâmpără mişcarea patimilor, amorţeşte, el nu mai simte durere, dar patimile lucrează. Spurcăciunea merge în el. El n-o simte, dar puroiază, ca sub anestezic. Din cauza asta, Dumnezeu după ce el îşi revine un pic, ia anesteziculşi începe a lucra la puroaie. Atunci doare şi ne speriem şi deznădăjduim şi, vai, ce mi-ai luat harul! Dă-mi-l înapoi!

Să nu cerem degrabă harul, pentru că asta nu ne schimbă firea. Trebuie să muncim noi înşine. Sfântul Iosif Isihastul spune: „*Nu vă doresc mult har, ci vă doresc multă experienţă*". Harul se poate pierde, dar

[18] *Matei 25, 23*

experienţa este harul în forma în care nu mai poate fi pierdut.

Aşa că, să nu ne înfricoşăm de toate astea şi de toate părăsirile astea, ci în ele să aşteptăm până când Domnul ne va cerceta. Să ne socotim nevrednici de cercetarea Lui, aşa îl atragem. Cum spune David: „*Când am zis lepădat sunt de la faţa Ta, atunci ai auzit rugăciunea mea*".[19] Asta-i starea în care îl atragem. Dar, dacă ne gândim: cum m-ai părăsit pe mine, care eu eram aşa şi era har, şi cum m-ai lăsat? Nu ştiu, să nu ne încrâncenăm în felul ăsta. Numai celor care se smeresc, celor smeriţi, cei smeriţi primesc har, iar celor mândri Dumnezeu le stă împotrivă, iar mândrul este tot cel care se revoltă atunci când pierde harul, pentru că prin asta mărturiseşte că se socotea vrednic de har. Nimeni nu este vrednic de har. Şi cei nevrednici care se socoteau pe ei, sunt purtători de har.

Întrebare: *Atunci când conştientizez că sunt nimic şi că urăsc viaţa în păcat pe care o duc, înseamnă că sunt smerit?*

Părintele Savatie: Ei, de ce vrei să ştii dacă eşti smerit? Nu ţi-i de folos. Nu eşti smerit.

---

[19] *Psalmul 30, 23-24*

Întrebare: *Se spune că cel ce caută fericirea nu este fericit. Se poate spune şi că cel ce caută smerenia, nu este smerit?*

Părintele Savatie: Nu. Cel care caută fericirea este nefericit pentru că nu ştie ce caută. Dar ştiţi de ce? Pentru că, cunoşti ce este fericirea abia atunci când ea vine peste tine, dar aşa umblând în neştire. Dar cel care caută smerenia, este fericit, pentru că pentru asta Dumnezeu ne dă har. De ce am zis că nu este de folos să ştim că suntem smeriţi? Sfântul Efrem Sirul, spunea că: „*Dumnezeu pe cel frumos la chip îl ispiteşte cu frumuseţea chipului, pe cel ce are voce frumoasă cu vocea lui frumoasă, pe cel puternic la trup cu puterea lui, pe cel milostiv cu milostenia lui, pe cel smerit cu smerenia*". Înţelegeţi? Chiar pe cel care are de acum smerenia, vrăjmaşul îl poate ispiti prin însăşi smerenia lui.

Aşa că, nu avem nevoie niciodată, nici să nu întrebăm pe nimeni dacă suntem smeriţi, şi cu atât mai mult să nu credem gândul că suntem smeriţi, că prin asta am pierdut totul. N-avem noi nimic, Dumnezeu în noi.

Întrebare: *Cum putem lupta cu păcatul mândriei?*

Părintele Savatie: Prin smerenie, prin ascultare, opreşte-te de la a vorbi de rău, de la a contrazice pe cineva. De aici se începe lupta. Azi un pic, mâine un

pic, pentru că degeaba pleci capul, degeaba faci alte lucruri, dacă în toate îţi faci voia ta. Dacă încerci cu orice chip să convingi pe celălalt că tu ai dreptate, niciodată nu te vei izbăvi de mândrie, tot prin înfrânarea gurii. Sfântul Apostol Iacob spune: „*Bărbatul care îşi înfrânează limba este bărbat desăvârşit că îşi va înfrâna toate simţurile sale*".

Cine se va înfrâna pe sine în vorbă cu aproapele său, nu se va înălţa asupra lui, nu va ţine să-l contrazică, nu va ţine să-l convingă de nu ştiu care lucruri, nu va ţine să iasă întotdeauna pe a lui, că el are ideea cea mai dreaptă, cea mai bună. În general vine şi spune: *Ce-a făcut maica aia în mănăsire, că a făcut aşa o treabă, eu sunt arhitect, şi ştiu aşa ceva. Eu am făcut studii. Ce-i cu kitsh-ul ăsta?* Lasă-l în pace! Ce ştii tu multe! Înţelegeţi? Vrăjmaşul vine şi ne arată că noi ştim, că noi suntem în domeniu, că noi cunoaştem mai bine decât alţii. Să lăsăm toate astea şi aşa biruim mândria. Dar cu mândria, oho, cât avem de luptat, până la sfârşitul vieţii noastre. Ăsta nu e un exerciţiu aşa, azi şi în două luni am dat ca la şoferie, dăm examenul şi avem brevet de om smerit. Nu prea aşa.

Întrebare: *Vorbiţi frumos şi Dumnezeu să vă dea cuvânt şi pe mai departe. Dar după tot ce aţi vorbit aici, îmi dau seama că este foarte greu să ducem o viaţă duhovnicească. Nu credeţi că Dumnezeu*

este prea sever, dacă şi pentru un gând de mândrie putem pierde raiul? Nu ne cere prea mult?

Părintele Savatie: Iarăşi vorbeşti frumos... Şi data trecută mi-a spus cineva aşa. Iertaţi-mă. Asta să i-o spuneţi atunci lui Dumnezeu, nu mie!

Iertaţi-mă, pentru asta nu trebuie să-l facem pe Dumnezeu asemenea nouă. Dumnezeu a spus prin David: „*De vedeai furul cu el mergeai şi cu cel desfrânat, partea ta puneai. Ai crezut că voi fi asemenea ţie? Dar voi pune păcatele tale înaintea ta*".[20] Să nu credem că Dumnezeu va fi asemenea nouă. El va pune în faţa noastră păcatele noastre. Ce ne este nouă? Să nu ne temem de smerenie! Că-i sever? Să plângem dacă-i sever. El a spus ce trebuie să facem, ca şi văduva care trebuia să convingă judecătorul ăla care nici de Dumnezeu nu se temea, nici la faţa oamenilor nu căuta. Să mergem mai des. Păi n-a răspuns aşa cel cu talantul? „*Te-am ştiut că eşti om aspru, care seceri de unde n-ai semănat şi n-am lucrat talantul tău*".[21] „*O, slugă leneşă şi vicleană, ai ştiut că sunt aspru. Păi trebuia să dai talantul tău la schimbătorii de bani*".[22]

---

[20] *Psalmul 49, 19*
[21] *Matei 25, 24*
[22] *Matei 25, 26-29*

Răspunsul ăsta nu acuma, atunci să vedem cum îl dăm Lui. Dar, acum este vreme în care putem să ne smerim şi să cerem ajutorul Lui.

Întrebare: *Ce înseamnă faptul că Dumnezeu ne ispiteşte prin smerenie şi milostenie, dacă noi suntem smeriţi şi milostivi?*

Părintele Savatie: Nu Dumnezeu, vrăjmaşul ne ispiteşte. Dacă eşti milostiv, după orice virtute urmează glasul vrăşmaşului: *Bine, bine.* Asta avem în Psalmi: *„Să se întoarcă înapoi şi să se ruşineze cei ce-mi grăiesc mie: bine, bine".* Sfântul Siluan spune că e foarte greu ca omul să înveţe a păstra harul, pentru că îndată ce-ai primit harul, ispititorul spune: *O, ai primit harul! Dar pentru ce oare l-ai primit? Cred că pentru că eşti milostiv. Sau pentru că ai şi postit şi pentru cutare şi cutare şi cutare...*

Asta-i starea. Aşa că nu Dumnezeu, Dumnezeu lasă pe vrăjmaş să ne ispitească. După orice faptă bună să aşteptăm că ne va ispiti. Ai făcut milostenie, îndată îţi suflă cât de bun eşti, cât de mult s-a bucurat omul cutare, cum tu ai fost aşa de bun. Să uităm îndată faptele noastre bune.

M-am gândit aşa: ***Doamne, eu uit toate faptele mele bune, dar Tu uită toate faptele mele rele.*** Şi eu cred că aşa putem merge înainte, să nu ţinem minte nici o faptă bună. Nimic n-am făcut bine. Asta înseamnă. Chiar şi prin smerenie, Sfântul Ioan Casian

şi Sfântul Ioan Scărarul ne spun că mândria este singura patimă care se trage din virtuţi. Cu cât mai multe virtuţi agonisim, cu atât mai multe argumente şi prilejuri are vrăjmaşul să ne ispitească. O, eşti şi milostiv, te şi rogi, ţii post, încă eşti şi smerit. Înţelegeţi? Deci mândria este singura patimă care iese din virtuţi. Înfricoşător lucru. Ce vom face? Nu vom lucra virtuţile? Să le lucrăm. Să le lucrăm, dar să nu credem niciodată glasul care ne spune: Bine, bine.

Întrebare: *Cum putem face o spovedanie cât mai sinceră şi curată?*

Părintele Savatie: „*Cine ştie sufletul omului?*" - spune Apostolul Pavel. „*Decât el şi Dumnezeu*".[23]

Spovedania care îţi aduce plâns, spovedania care te face să te vezi mai mic decât toţi oamenii şi totodată să ai nădejde, aia îi spovedanie bună. Aia te curăţă şi te eliberează.

Odată cineva, un părinte, în rugăciune o fost răpit. Şi ucenicii îl întreabă: „*Ce-ai văzut Părinte?*" Şi el se întoarce şi zice: „*Păcatele mele le-am văzut.*" O mai stat puţin şi o zis: „*Şi pe Domnul iertându-le*". Şi o mai stat puţin: „*Şi pe ale lumii întregi*".

Înţelegeţi cum e? Asta e spovedania: am văzut păcatele, dar am văzut şi pe Dumnezeu. Şi nu L-am văzut iertându-mă numai pe mine păcătosul, ci pe

[23] *I Corinteni 2, 11*

toţi oamenii, pentru că eu sunt mai rău decât toţ oamenii. Ăsta-i gând sănătos, asta-i starea sănătoasă care ne slobozeşte şi este însoţită de lacrimi, de lacrimi cuminţi care nu numai sufletul, ci şi trupu nostru ni-l face duhovnicesc. Asta-i spovedania. Dacă sunt astea e minunat. Uneori ea nu-i însoţită de nici un fel de cuvânt, însuşi Duhul răscoleşte ale tale toate şi le pune înaintea Lui. Şi tu înţelegi că nu mai are rost cuvântul, aşa cum Petru a înţeles că nu mai are rost atunci când a întrebat Hristos: „*Simone, Fiul lui Iona, mă iubeşti Tu pe Mine?*" A înţeles că nu mai are rost să-i spună, iartă-mă n-am ştiut ce fac aia şi aia. A zis: „*Tu ştii toate, tu ştii că te iubesc*".[24]

Aşa şi sufletul care este cercetat îşi îndreaptă spovedania înaintea lui Dumnezeu, cunoaşte că Domnul ştie toate şi că l-a slobozit atunci. L-a slobozit, dar se vede mai jos ca toţi oamenii, dar are şi nădejde, pentru sine şi pentru toţi oamenii. Asta-i lucru minunat.

Vederea păcatelor care îţi pierde nădejdea, asta nu e spovedanie, deşi poate să fie foarte corectă. Adică, păcatele pe care le vezi sunt reale, sunt ale tale, dar dacă nu te face să te vezi mai jos decât toţi oamenii şi totodată să ai nădejde, şi nu doar pentru tine nădejde, ci pentru toţi, apoi aia nu-i chiar bună.

---

[24] *Ioan 21. 17*

Întrebare: *Suntem mulţi preoţi tineri duhovnici. Mulţi oameni pun la îndoială lucrarea lui Dumnezeu prin noi, pe motiv că suntem prea tineri. Ce ne spuneţi nouă preoţilor tineri, dar şi oamenilor?*

Părintele Savatie: Mie îmi pare rău că sunt aşa fel de oameni. Vă spun drept. Oamenii aceia n-au înţeles ce a zis Dumnezeu. Sfântul Ioan Gură de Aur spune (nu este cazul pentru că poate să fie şi preot sfânt): *„E uşor a cinsti un preot sfânt, dar încearcă şi cinsteşte pe unul păcătos. Când cinsteşti un sfânt, arăţi clar că cinsteşti omul. Dar, când cinsteşti un preot păcătos, arăţi că cinsteşti harul lui Dumnezeu care este în el".*

Dacă noi nu cinstim harul? Ce suntem noi? Pe cine cinstim? Ce cinstim: barba cât îi de lungă? Ce cinstim? Dacă nu Dumnezeu lucrează în barba aia, oare aia ne va mântui pe noi? Dacă Dumnezeu lucrează acolo şi El a zis că va lucra şi aici, ce ne mai interesează restul lucrurilor? Noi ne-am despărţit de Dumnezeu. Noi gândim lucrurile nu ştiu cum. Nu ştiu cum vedem noi preoţia. Preoţia e împărţită pe categorii, lucru înfricoşător. Ia uitaţi-vă: preoţii călugări sunt sfinţi, ăia dacă-ţi fac o rugăciune toate-s bune? Dar preotul de mir? Stau bisericile goale. Pune o mănăstire în vârful muntelui şi vin până acolo de la 200 de km. La el în biserică, la părintele lui în biserică, nu merge la biserică. Ală nu-i călugăr. Noi

suntem eretici. Ce mărturisim noi prin asta? Noi mărturisim că nu cinstim preoţia. Dar ce cinstim noi? Şi asta se întâmplă şi noi o trăim şi asta-i dureros şi de aici vine: preoţi bătrâni, preoţi tineri, preoţi călugări, preoţi căsătoriţi şi aşa mai departe. Harul lui Dumnezeu lucrează şi are putere. Şi are putere pentru credinţa ta. Oare întâmplarea cu Mântuitorul cu femeia cu scurgerea de sânge nu ne spune cum primim darurile? *„O, atâţia se împing în Tine şi Tu întrebi: cine Te-a atins?... Că a ieşit o putere din Mine"*.[25] Mulţi se atingeau de Mântuitorul, şi nu primeau de la El însuşi nici tămăduire, nici nimic. Acum şi cu preoţii e acelaşi lucru. De nu va avea omul credinţă, poate să fie Apostolul Pavel, nu primeşte nimic. Dar, de va avea omul credinţă poate să fie un preot şi ca mine, şi Dumnezeu poate să-l tămăduiască de toate bolile şi să-i facă minuni lui. După credinţa ta îţi va fi ţie şi să nu uităm că Hristos lucrează în toate şi să nu mai împărţim preoţii pe categorii. Înfricoşător lucru! Arătăm că noi n-am cunoscut nimic din Dumnezeu, şi arătăm cât suntem de necredincioşi, căutători la feţe, şi oameni săraci în inima noastră, săraci de gândul cel bun.

---

[25] *Marcu 5, 28-31*

Întrebare: *Cum vedeţi Sfinţia voastră prietenia dintre doi tineri şi apropierea dintre ei? Şi cum putem lupta cu pofta trupească?*

Părintele Savatie: Cu pofta trupească putem lupta, fugind de ea. Spune Apostolul Pavel: *„fugiţi de curvie"*.

Cu orice fel de patimă putem lupta oricum, dar de curvie numai fugind de ea, ne-a spus Apostolul. Nu filosofând despre ea. Stând cu iubita în braţe şi filosofând despre cât de rea e curvia, n-o să scapi de ea. Da, asta ne spune Apostolul: *„Fugiţi de desfrânare!"*[26] Feriţi-vă, fiţi cu înţelepciune!

Patima va fi, dar dacă vom fi înţelepţi poate să se risipească. Să ne rugăm, să evităm să rămânem singuri, de aia de acolo, ce credeţi? Să ţineţi minte orice prilej de a rămâne singuri, sau orice întâmplare nu este de la nimic altcineva decât de la diavolul care voieşte să ne piardă pe noi. Evitaţi-le pe astea în orice caz. Că nu aveţi unde dormi, nu le credeţi, că cei care au păţit-o pot spune că aşa este. Aşa că fugiţi de curvie, nu altfel, nu meditând. Nu ajută. Nu a ajutat altora mai mari, ca David, cu atât mai mult nouă, nu filosofia despre cât de rea e patima. La o parte, şi dacă ne iubim aşteptăm ziua cea bună. Altminteri păţim ceea ce păţeşte toată lumea şi după aia e mai greu de întors.

---

[26] *I Corinteni 6, 18*

Întrebare: *Ce puteţi spune unui tânăr care tânjeşte după moarte, pe care o vede ca o izbăvire de suferinţele iubirii neîmpărtăşite şi nu ca pe o uşa către Dumnezeu ?*

Părintele Savatie: Ei, tânărul nu ştie ce este moartea. Aşa săracii romantici visau moartea şi când ajungeau la ea, ce aveau?

Nu fraţilor, moartea nu este un vis aşa de plăcut. Dac-ai visa drept moartea, ai dobândi pe Dumnezeu. Dar aşa cum unii visează greşit despre Dumnezeu, unii visează greşit despre moarte. Moartea nu este izbăvire. Hristos este izbăvitorul din moarte. Moartea este ieşirea din vremelnicia asta. Nu-i sănătos gândul ăsta frate, sau soră, cine eşti.

Luptă şi cunoaşte că moartea nu este ca în poeziile romanticilor, moartea este aşa cum o descrie Scriptura: înfricoşătoare. Nimeni să nu şi-o dorească, decât dorind pe Hristos dincolo de ea, aşa ca Sfântul Pavel. Dar dacă Hristos nu este aici, iertaţi-mă să nu credem că îl vom avea după moarte.

Pavel aici spunea: *nu mai trăiesc eu, ci Hristos în mine.* Şi ştia că dincolo va trăi cu El în chip mai desăvârşit, dar dacă noi aici pentru că nu L-am cunoscut pe Hristos, vrem să murim, de unde credem că o să-L avem dincolo de moarte?

Să nu dorim asta, să nu dorim moartea până când nu-L vom vedea pe Hristos în noi. Aşa făceau

Sfinţii, şi pe patul morţii se plângeau. Sfântul Sisoe spune: „*O, să-mi mai dea un ceas de pocăinţă, pentru că încă n-am început, încă să nu mor*". Înţelegeţi? Sfinţii se rugau, noi ne rugăm: „*Sfârşit creştinesc vieţii noastre fără durere, în pace, Domnului să cerem*". „*Şi ne izbăveşte pe noi de moarte năprasnică*". „*Nu lua viaţa mea la jumătatea zilelor mele*",[27] spune David. Adică să nu murim pe neprins de veste, dacă nu suntem împăcaţi cu Dumnezeu. Asta-i gândul care ni-l spune Pavel. Deci nemaifiind noi, ci Hristos, dorim moartea, pentru că aşa vom fi cu El mai desăvârşit. Dar nefiind Hristos în noi, o, ne rugăm să ne amâne moartea până când se va sălăşlui în noi, şi aşa să trecem dincolo, împreună cu El, altminteri Doamne, Doamne fereşte pe toţi.

Întrebare: *Cei mai mulţi tineri şi mai ales adolescenţii confundă libertatea cu libertinajul. Ne explicaţi puţin diferenţa dintre acestea?*

Părintele Savatie: „*După roadele lor le veţi cunoaşte*", ne spune Mântuitorul. Socotesc aşa. Apostolul Pavel spune aşa: „*Roada duhului este pacea, bucuria, îndelungă răbdarea, dragostea*".[28]

Ce ne aduce libertinajul? O scurtă bucurie, un entuziasm şi o încântare de două săptămâni, după

---

[27] *Psalm 101, 25*

[28] *Galateni 5, 22*

care fie vine despărţirea, fie vine vestea că e gravidă şi că trebuie să facă avort şi intră în tot stresul ăla groaznic. Cum să ascundă de părinţi? Cum să facă rost de bani? Şi chiar dacă au bani, după ce-or făcut avortul îşi iese din minţi. Care sunt roadele: uciderea, neliniştea, după care, cred că 98% se şi despart. Care sunt roadele? Aia e libertate?

Asta e diferenţa dintre libertate şi libertinaj. Libertatea este veşnică, dar libertinajul este vremelnic, şi sfârşeşte în durere şi în singurătate, la urmă moartea.

Asta e diferenţa pe scurt. Cine are de înţeles, înţelege, dar cine nu vrea să înţeleagă, oricâte cuvinte am adăuga nu-i va fi de folos. Dumnezeu să ne dea de la El înţelegerea cea bună şi putere să urmăm gândul cel bun.

Întrebare: *Priviţi în jurul dumneavoastră, sunt foarte mulţi tineri. Spuneţi-ne cum să ţinem un post care să ne liniştească şi să fie bun. Nici prea aspru nici prea delăsător.*

Părintele Savatie: Mergem mai uşor şi iar ne gândim la moarte. Dacă ne gândim la oamenii care nu au ce mânca, dacă ne vom gândi la cei din puşcărie, din spitale, care săracii, ştiţi cum stau. O, dacă ar căpăta ei o bucată de pâine. Ştiţi câţi sunt? Foarte mulţi sunt. Dacă ne vom gândi la ei, dacă ne vom gândi la cei morţi în foamete, noi vom posti mai uşor

şi ne vom uita la masa pe care o avem. Vom posti mai uşor, fiindcă noi suntem chemaţi la a-i milui pe ei, la a-l hrăni pe cel flămând, a-l îmbrăca pe cel gol. Şi dacă nu-i hrănim, măcar să flămânzim împreună cu ei şi astfel de gânduri ne uşurează postul. Îl fac plăcut şi Domnului şi nouă, pentru că ne dă har şi putere şi în acest post să ne rugăm pentru toţi cei care au murit de foamete, care astăzi mai flămânzesc şi însetoşează. O, cât sunt de mulţi, bătrâni, tineri părăsiţi, da, în spitale, în case de nebuni, sunt foarte mulţi. Dacă nu aici, cel puţin la noi în Basarabia. O, dacă aţi intra o dată acolo, ştiţi cum ar fi? N-aţi putea mânca, v-ar dispărea pofta de foame pentru mult timp, în ce stări trăiesc mulţi oameni. Noi suntem chemaţi să ne îndurerăm pentru tot omul. Nu doar aşa ca o poezie! Asta înseamnă să ne gândim la dânşii, să ne gândim la toţi oamenii ăştia. De aici vine şi starea potrivită şi putem mânca mai puţin. V-a venit puţin de foame, amânaţi cât puteţi. Nici chiar să căzăţi pe jos. Amânaţi, iar când vedeţi că v-a venit ameţeala, mai mâncaţi puţin. Dar mai bine de două ori sau de trei ori cum are fiecare trupul, decât mâncând o dată seara mult, că risipim totul. Mâncând aşa după putere, dar nici chiar prea tare să ne îngrăşăm, mai ales acum în Post. Dacă avem gândul bun de dragoste şi la oamenii ăştia şi la moarte, că suntem noi înşine nişte condamnaţi. Ce suntem noi pe pă-

mântul ăsta? Suntem ţinuţi în lanţurile păcatelor să mâncăm ca unii care nu suntem vrednici să primească din darurile Domnului? Aşa ne spun Părinţii. Am găsit la Sfântul Simeon, zice când mănânci să te gândeşti că nu eşti vrednic de Domnul, de darurile pe care ţi le dă El. Şi în smerenie mâncând, să vedeţi cum te şi saturi, n-ai nici iritare, şi Dumnezeu şi iertare de păcate îţi dă şi bucurie, şi rugăciune şi toate celelalte.

Dar când vine iritare, mâncaţi mai bine. Mâncaţi, ştiind că Domnul n-a oprit asta de la noi toţi. Mâncaţi! Mâncaţi, numai că să nu vă iritaţi. Dar, mai fericit este cel care prin astfel de gânduri bune biruieşte iritarea şi ajunge la dragoste şi rugăciune, dar decât să fie iritat, mai bine să mănânce. Mănâncă ce dă Domnul şi mulţumeşte Lui.

Dacă mulţumim pentru toate, fericiţi suntem şi nu greşim şi acela este post bine plăcut Domnului, în mulţumire şi în dragoste făcut.

Întrebare: *Cât v-au folosit sfinţiei voastre şi cât ne poate folosi şi nouă lectura scrierilor Părinţilor contemporani. Ce părinţi ne recomandaţi să citim?*

Părintele Savatie: Foarte mult ne folosesc nouă lecturile Sfinţilor. Asta ar trebui să citim noi, scrierile Părinţilor şi Scriptura. Ce părinţi? Citiţi pentru că suntem aşa de deznădăjduiţi, şi cum suntem, citiţi pe Sfântul Siluan. Asta e o carte foarte folositoare pen-

tru fiecare. În Părintele Porfirie, o ce lucruri minunate am văzut în cartea asta ultima care o apărut. O, ce lucruri bune, acolo sunt şi despre rugăciune, şi despre smerenie şi despre celelalte. Cele care le spun eu acuma, tot le-am găsit cândva prin astfel de cărţi şi ce mai dă Domnul să înţelegem ceea ce citim. Aşa că sunt lucruri minunate şi mult folositoare. Şi nu ştiu ce-am fi făcut dacă Dumnezeu nu ne-ar fi lăsat aceşti părinţi care să ne spună despre trăirile lor. Părintele Sofronie spunea că fiecare aşa îşi verifică autenticitatea trăirii lui, dacă ele se regăsesc în ceea ce au trăit Părinţii din totdeauna ai Bisericii. Aşa cum vorbim despre smerenie, despre rugăciune, despre toate celelalte, dacă le găsim în trăirea Părinţilor sunt drepte, mergem drept. Dacă nu le regăsim, suntem în înşelăciune şi să ne rugăm Domnului să ne izbăvească. Zice David: *„Cercetează şi vezi dacă este vicleşug şi rătăcire în inima mea, îndreptează-mă la calea Ta"*, la catisma 17 de la Miezonoptică spune asta. Aşa că, să ne cerceteze Domnul şi de avem rătăcire în noi, să ne îndrepteze la calea Lui. Citiţi, dar asta prin Părinţi. Dar Părinţii, când îi citiţi, mergeţi şi la duhovnic şi întrebaţi, pentru că de multe ori, ne pare că găsim lucruri contradictorii. Nu prea citiţi fără duhovnic ca să nu intrăm în ispită. Mergeţi şi întrebaţi şi înainte de a vă sminti de un părinte, că unul zice aşa, dar unul aşa, nu primi gândul ăsta.

Ăsta nu e bun, până când nu te duci la duhovnic şi prin rugăciune, Dumnezeu îţi va arăta că amândoi au dreptate.

Dar când îţi dă, că unul spune aşa şi altul aşa, ăsta-i gând ispititor. Pentru că de multe ori şi în Scriptură ne arată aşa locuri contradictorii. Întotdeauna este gând ispititor. Să nu-l credem. Să mergem la duhovnic şi prin rugăciune vom cunoaşte că este vorba de acelaşi lucru. Să citim Părinţii şi când îi citim, să ne rugăm lor, ca ei înşişi să ne descopere ce-or vrut să spună.

Întrebare: *Părinte, vă rugăm să aprofundaţi cuvântul: „Unde s-a înmulţit păcatul, a prisosit harul".*

Părintele Savatie: Păcatul este multă suferinţă, păcatul sapă în sufletul nostru ca un tractor, până-l răvăşeşte. Suferinţa păcatului sapă, nu atât păcatul, cât durerea păcatului. Ei, cu cât este mai adâncă durerea, mai mare fântâna se face, cu atât mai mult har încape în sufletul omului, după aceea când el se întoarce. Câtă durere ai cunoscut în inima ta, atâta har poţi să primeşti în ea.

Părinţii spun că doar pogorându-Se până la moarte, Hristos la iad s-a pogorât şi a înviat. *Drumul către înviere duce prin iad.* Fiecare din noi trebuie să trăiască în sine, încă în această viaţă suferinţa iadului, ca să poată învia împreună cu Hristos. Dar

care este mai mare şi mai cumplită suferinţă şi ce este altceva Iadul, decât suferinţa păcatului? Aşa că, cel care s-a pogorât până acolo şi a trăit durerea lui, nu în vreme ce săvârşea păcatele, ci când s-a lepădat de ele, atunci a descoperit durerea lor şi durerea aceasta face loc pentru mult har, pentru mult, mult har. Nu este obligatoriu ca păcatul să atragă întotdeauna harul. Chiar dimpotrivă, cei mai mulţi păcătoşi se pierd. Şi ne spune David, *„cumplită este moartea păcătosului"*.[29] Cumplită, în sensul că nu şi-a cunoscut, nu şi-a venit în fire în timpul vieţii, nu şi-a trăit iadul, ispăşirea, durerea în timpul vieţii, cumplită va fi, căci va trăi tot iadul veşnic. Dar cei care păcătoşi, întorcându-se, fericiţi sunt. Că acolo unde s-a înmulţit păcatul s-a prisosit harul pentru că durerea adusă de păcat în sufletul celui care se pocăieşte, face loc harului.

Întrebare: *Cum putem ajunge să avem bucuria vieţii în Hristos şi în Biserică. Cum putem să fim nişte oameni bucuroşi?*

Părintele Savatie: Nu înainte de a cunoaşte lacrimile şi smerenia de rob. Să nu ne suim pe masa Stăpânului, fără să fim chemaţi de El, ca nu cumva venind să spună: *Prietene, du-te mai încolo, pentru că este altul care stă aici.*

---

[29] *Psalmul 33. 20*

Şi cel care se va apropia, ca şi Efrem Sirul şi cum ne apropiem toată Biserica, prin rugăciunea lui Dumnezeu, acela va cunoaşte Biserica, şi eliberare. Aşa să ne apropiem:

„Doamne şi Stăpânul vieţii mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire şi al grăirii în deşert nu mi-l da mie.

Iar duhul curăţiei, al gândului smerit, al răbdării şi al dragostei, dăruieşte-mi mie slugii, Tale.

Aşa, Doamne Împărate, dăruieşte-mi să văd greşealele mele, şi să nu osândesc pe fratele meu. că binecuvântat eşti în veci. Amin."

Puterea duhovnicească a deznădejdii[*]

Avem în Scriptură, se pare, la Înţelepciunea lui Solomon, un cuvânt al Domnului: *„Iată am pus înaintea ta, doua căi: viaţa şi moartea. Alege!"* Părinţii noştri ne vorbesc despre puterea omului de a-şi stăpâni şi de a folosi aceste puteri. Aceasta o vedem, mai ales, şi mai pe larg, desfăşurat în tratatul *„Despre om"* al Sfântului Grigorie al Nyssei, în care el vorbeşte despre felul în care pornirile bune ale omului devin altceva şi ne învaţă drumul înapoi, spre echilibrul bun al nostru, în care patima trupească, curvia, poate şi trebuie să ajungă la iubire de frumos; în care lenea, frica, trebuie crescute spre blândeţe şi aşa mai departe. Eu cred că şi ***deznădejdea***, care atât de adânc ne macină pe toţi, **poate fi îndreptată şi folosită spre binele nostru.**

De ce am pornit această discuţie? Pentru că aceasta nu este o vorbărie abstractă, toţi ştim realitatea pe care o trăim, şi, mai ales, duhovnicii, pentru că îi vedem aici. Am constatat, nu o dată, că tot

---

[*] **Conferinţa susţinută în cadrul Serilor Duhovniceşti - Postul Crăciunului 2003. Alba Iulia.**

omul care vine la spovedanie, începe prin a-şi spovedi deznădejdea lui.

De aceea, am şi socotit să încercăm să ne gândim cum am putea folosi ceea ce avem noi deja, pentru că de scăpat de ea am văzut că nu putem prea uşor. Cum o putem folosi aşadar? Mă întorc iarăşi şi zic: **eu cred că deznădejdea este cea mai mare putere şi forţă în stare să ne răscolească sufletul, în stare să ne scoată la iveală până şi cele mai ascunse subţirimi ale sufletului nostru.** Şi acesta este un bun început, pentru că începutul şi pricina căderii lui Adam a fost uitarea. El a uitat cine este şi atunci diavolul l-a ispitit şi i-a propus o nouă condiţie pe care ar putea să şi-o însuşească. Deznădejdea ne readuce aminte cine suntem noi, ne readuce aminte că noi suntem, întâi de toate, muritori. Omul are firesc în sine chemarea de a stăpâni, pentru că Dumnezeu l-a făcut stăpânitor peste lumea întreagă, nu numai peste cea pe care călcăm noi, ci şi peste cea cerească. Aşadar, atunci când omul chemat firesc spre stăpânire, spre o bună stăpânire, împreună stăpânire cu Dumnezeu, îşi descoperă contrar aşteptărilor sale de tinereţe înfrângerea sa totală în faţa vieţii, atunci el deznădăjduieşte. *Deznădejdea survine atunci când omul îşi dă seama că el în toată fiinţa sa nu poate să devină ceea ce ar vrea să fie, că el nu este ceea ce credea el că este.*

Aceasta este deznădejdea, aceasta este moartea şi pornirea firească a omului, care-şi descoperă această condiţie a sa, să dispară, să se sinucidă, pentru că el nu suportă condiţia sa, pentru că el, în mintea lui, care este dată de la Dumnezeu bună, înţelege că o astfel de făptură nu-şi are rostul. Şi cu adevărat o astfel de făptura nu-şi are rostul, dacă ea nu va fi împlinită prin reîntâlnirea cu Dumnezeu, de unde a şi pornit, ca toate aspiraţiile şi dorinţele lui să devină o realitate şi el să-şi recapete starea lui dintru început, starea lui firească. Unde este această putere?

Ideea şi tema asta nu am inventat-o eu, o găsim la Părinţii noştri şi o vedem în *Vieţile Sfinţilor*, acolo unde mintea noastră de creştini ai vremurilor noastre, nu poate face deosebire între deznădejdea care este socotită păcat şi starea de pocăinţă, starea unei Maria Egipteanca sau a Sfântului Mucenic Varvar, care a cerut să trăiască cu porcii. Trei ani după asta n-a mai vrut să se ridice şi a cerut părintelui să meargă în pădure să mai pască iarbă, şi a mai păscut încă 11 ani. Starea cizmarului din Alexandria la care a fost trimis Sfântul Antonie ca să înveţe desăvârşirea creştină, care, stând în piaţă, şi bătând cuie în cizmele pe care le făcea, privind la ceilalţi spunea: *„Toţi aceştia se vor mântui Doamne, numai eu, nu"*. Şi noi nu înţelegem de ce această credinţă că el nu se va mântui, şi a noastră, care simţim la fel, că nu ne

vom mântui; pentru că, una este desăvârşirea pe care n-o atinsese încă nici Antonie şi alta este starea noastră jalnică în care colcăim. Şi mintea noastră de creştini ai vremurilor pe care le trăim, nu înţelege despre ce este vorba. Şi atunci, Dumnezeu trimite nouă un Sfânt ca Siluan, care este omul timpului pe care-l trăim, este apostolul timpului nostru. Şi atunci, când el nemaiputând să-şi răspundă la această întrebare pe care noi toţi o avem – eu aş vrea ca noi toţi s-o avem şi să nu mai trăim în afara întrebărilor, decât dacă am dobândit de acum puterea cea de sus şi suntem dincolo de aceste frământări. Aşadar, acest Siluan, frământat fiind, de ceea ce suntem noi, vine la Dumnezeu şi-L întreabă: **„Ce voi face pentru că dracii mă necăjesc şi eu nu văd capăt suferinţelor mele?"** Şi atunci Hristos îi dă răspunsul: **„Ţine mintea ta în iad şi nu deznădăjdui!"**

Acesta este un paradox. Gândindu-mă la aceste cuvinte, de o vreme, *mi-am dat seama că numai Sfântul Siluan putea să le înţeleagă pentru că lui i-au fost adresate. „Ţine mintea ta în iad şi nu deznădăjdui!"* Ce altceva este **iadul, decât în primul rând deznădejde?** În clipa în care nu mai deznădăjduieşti, ieşi din iad. Cum dar şi mintea în iad şi să nu deznădăjduieşti? Este unul din paradoxurile Evangheliei, de altfel ca şi toată Evanghelia care este un paradox, care este o sminteală, sminteală la care

suntem chemaţi noi toţi. Şi dacă nu ne va învăţa Dumnezeu să ieşim din acest labirint al minţii noastre, omul singur nu o poate face.

Părintele Sofronie, care este ucenicul Sfântului Siluan, şi care l-a făcut cunoscut prin lucrarea lui Dumnezeu pentru noi, are o carte care se cheamă: *„A-L vedea pe Dumnezeu aşa cum este"*. Această carte este o spovedanie – o autobiografie duhovnicească o numeşte Părintele Sofronie, la început, şi în care vorbeşte despre evoluţia omului spre întâlnirea cu Dumnezeu, despre evoluţia sufletului, în calea de la păcătoşenie spre lumină; iar *prima etapă* este cea a deznădejdii, dar a unei deznădejdi pe care *Părintele Sofronie o numeşte* ***deznădejde harică.*** Este o sintagmă paradoxală, desigur, auzului nostru. Cum poate fi o deznădejde harică? Şi eu cred că aceasta este starea Mariei Egipteanca, a Sfintei Taisia şi a Sfinţilor mari, pe care îi avem noi. Aceasta este deznădejdea lor, o deznădejde care, deşi le descoperă toată nimicnicia şi înfrângerea lor, totuşi tocmai prin aceasta îi împinge spre Dumnezeu, nu li-L ascunde pe Dumnezeu. *Starea lui Iuda este o stare de trezire.* Atunci când Iuda văzându-şi învăţătorul prins, învăţătorul iubit – de ce să nu spunem? – Hristos era învăţătorul iubit al lui Iuda. Şi Iuda a mers după El, atunci când Hristos l-a chemat. Aduceţi-vă aminte de tânărul bogat, care plinise toate virtuţile legii, dar

care atunci când a fost chemat de Hristos să-L urmeze, nu a putut. Iuda a făcut-o, pentru că socotesc că-L iubea pe Hristos. Dar el, prin patima care era în inima lui, a căzut în ispită. Ispita a fost şi mai subţire decât pare. Pentru că Ioan Gura de Aur crede că Iuda n-ar fi crezut că Hristos o să se lase prins, pentru că L-a mai văzut pe Hristos dispărând din mulţime, atunci când iudeii L-au dus pe sprânceana muntelui ca să-l arunce şi Hristos S-a făcut nevăzut. Iuda credea că şi acum Hristos când gardienii, ostaşii, vor încerca să-L prindă, va ridica mâna şi toţi vor cădea. Dar în clipa în care a văzut că nu este aşa, că Hristos care a liniştit marea, care o făcut atâtea minuni se lasă prins şi bătut şi pălmuit, Iuda îşi vine în fire, fuge la preoţi aruncă banii, îl mărturiseşte pe Hristos nevinovat, ceea ce n-a putut face Petru şi zice: *„Luaţi, am vândut sânge nevinovat"*. Dar Iuda deznădăjduieşte, Iuda şi-a venit în fire, Iuda a cunoscut că ceea ce a făcut el nu este bine, Iuda a cunoscut realitatea sa în care se afla, pe care mai înainte n-o vedea, până a se ivi în inima lui deznădejdea; numai că el se lasă mai departe purtat de mintea sa şi ca şi Adam uită cine este ziditorul său, uită bunătatea lui Dumnezeu şi dragostea Lui şi primeşte, gândeşte un dumnezeu al minţii sale, care nu exista în adevăr, un dumnezeu care nu iartă, aşa cum altădată Adam şi-a închipuit un dumnezeu zgârcit, gelos, care a ascuns

de el pomul cunoaşterii. Şi tocmai din această pricină, deşi cunoştea realitatea, deşi îşi venise în fire, el se întoarce şi pleacă dinspre Dumnezeu şi îmbrăţişează moartea.

Altceva fac Sfinţii, care întorcându-se la Dumnezeu, s-au întors după o viaţă cu păcate mai mari decât ale Iudei. Cine dintre noi nu a făcut păcatul Iudei? Dar şi multe altele pe care le-am acoperit. Socotesc că Iuda nu era desfrânat, n-ar fi putut să fie aşa printre Apostoli, pentru că toţi erau cu ochii pe Apostoli şi dacă se sminteau atunci când nu-şi spălau mâinile, închipuiţi-vă cum s-ar fi smintit, dacă ar fi fost printre ei desfrânaţi. Iuda nu avea asta şi cred că nu avea multe dintre alte păcate. Avea unul, o patimă, patima iubirii de argint. De aceea, şi noi zic să ne aplecăm asupra noastră ca să vedem care este acel cât prim, care este acea primă boală a inimii noastre prin care ne poate veni ispita, ca la vremea încercării noastre, să ne despărţim de Dumnezeul cel adevărat şi să-L îmbrăţişăm pe cel imaginat de mintea noastră, prin patima pe care o avem. Este ceva care pe sfinţi i-a împins spre Hristos, iar pe Iuda de la Hristos. Şi aceasta este tocmai uitarea, uitarea a ceea ce este Dumnezeu, dincolo de simţirile noastre, acel Dumnezeu care ne cheamă şi la care ne putem întoarce, iar deznădejdea ne poate servi ca trambulină pentru aceasta.

Acum, cred că ar fi obositor şi pentru unii şi pentru alţii să continui singur această discuţie şi tema pe care fiecare dintre noi o cunoaşte din propria lui experienţă. Aşa că m-aţi ajuta mult mai mult şi ne-ar fi cu mai mare folos dacă cele pe care le-am zis eu aici le-aţi contrazice sau le-aţi îmbogăţi, prin ceea ce fiecare dintre dumneavoastră sunteţi.

Întrebare: *Cum putem să ne aflăm boala noastră de căpetenie a sufletului, şi dacă o depistăm ce trebuie să facem mai departe?*

Părintele Savatie: Nu este nevoie de prea multă vreme ca să ne descoperim boala noastră, pentru că această boală străbate în orice clipă a vieţii noastre. Dacă suntem mânioşi vedeţi-o, v-o spun şi oamenii din jur, v-o spune şi inima. Pentru că cine cunoaşte mai bine sufletul omului decât duhul omului, ne spune Scriptura şi Dumnezeu. *Păcatele în care cădem mai des, încercaţi-le pe rând, dacă vreţi şi opriţi-vă la cel pe care îl biruiţi mai greu.* Unl dintre ele va fi mai greu de învins decât celelalte, cu acela să luptaţi. Şi aici eu iau în sens duhovnicesc cuvintele Mântuitorului adresate Martei: *„Marto, Marto, te sileşti şi te grijeşti de multe, dar una singură trebuieşte".* Una singura căutaţi-o şi luptaţi cu ea, prin contrariul ei. Sunteţi mânios, nu vă mai mâniaţi, adică faceţi milostenie, fiţi de ajutor celuilalt, faceţi ascultare celuilalt mâniat. Când vă roagă cineva ceva, răspun-

deţi îndată. Oferiţi-vă voi să aduceţi apa, să faceţi voi mâncare, să curăţaţi cartofii. Şi-aşa mai departe, prin lucruri de-astea mărunte învingem mânia. Supuneţi-vă voia voastră, altcuiva. Am zis mânia, deoarece mi se pare că este cea mai grozavă patimă şi atac asupra firii noastre, pentru că Hristos ne-a spus să învăţăm de la El să fim blânzi şi smeriţi cu inima.

Mânia este partea cealaltă, este opusul lui Hristos şi luptând cu ea, cred că veţi scăpa şi de toate celelalte pentru că *„duhul umilit, inima înfrântă şi smerita, Dumnezeu nu o va urgisi"*, dobândind blândeţea şi smerenia, toate celelalte patimi vor dispărea pur şi simplu.

Întrebare: *Care este suprema terapie împotriva deznădejdii?*

Părintele Savatie: Nădejdea şi munca. Munca nu în sensul prost, că ne ducem la cărat pietre neapărat. Dar să avem întotdeauna o ocupaţie. Omul ajunge să deznădăjduiască, pentru că s-a pierdut pe sine, am zis, pentru că nu-şi mai găseşte un rost. Să începem a face ceva, orice: pictaţi, cântaţi, croşetaţi, să ai ceva de care ochiul tău să se bucure şi celorlalţi să le fie de folos. Şi atunci, tu nu vei mai avea timp să laşi loc acestui duh, căci deznădejdea – să nu uităm niciodată că este o persoană, este un duh care ne cuprinde – şi ţinând minte asta, că suntem atacaţi, nu de o închipuire a minţii noastre, că nu este o stare a

noastră firească, să ieşim un pic din psihologie, din psihanaliză şi să intrăm în duhovnicie, unde fiecărui gând trebuie să-i găsim persoana care-i stă în spate, pentru că nici o stare şi nici o idee nu se poate naşte din senin. Cineva a născut-o şi dacă ea îmi este străină mie, cineva a născut-o în inima mea şi acel cineva dacă nu este de la Dumnezeu, este din cei care merg împotriva Lui. Şi atunci, să mă ridic şi să nu-l mai primesc, prin rugăciune, prin puţină osteneală, prin legătura pe care trebuie să o am cu Biserica, cu duhovnicul, cu oamenii, legătura păcii şi a dragostei care trebuie s-o creştem încet, încet în noi. **Scuturaţi deznădejdea de la voi, aşa cum ne scuturam noroiul de pe picioare când întram într-o încăpere.** Nu o purtaţi prea mult în inima şi, mai ales, luaţi seama să nu o confundaţi cu pocăinţa şi cu smerenia! Pentru că aceasta este ispita în care cad majoritatea.

Cum o vom cunoaşte? Dacă starea mea de păcătoşenie pe care o descopăr, care mă aruncă-n plâns, care mă-ndeamnă să postesc, care alte multe fapte bune îmi şopteşte să le fac, dacă mă desparte de rugăciune, dacă nu mă lăsa să mă ridic din fotoliul meu în care m-am trântit aşa şi stau: *„Of ce păcătos sunt, n-am să mă mântuiesc, Doamne iartă-mă pe mine păcătosul..."*, dacă am aşa o stare, nu este bună, nu este smerenia adevărată, nu este rugăciunea adevărata. *Aşa că, nu primiţi nici mustrările de*

cuget care vă vin prea în serios, dacă ele vă taie rugăciunea, dacă va taie vitalitatea. Uitați-vă la Sfinți, care plângându-și păcătoșenia, se ridicau și mergeau până în mijlocul pustiei, care puteau să munccască toată ziua, ca Sfântul Siluan, să care saci la moară, să facă multe alte treburi pe care noi, în starea noastră de moleșeală, nu putem să le facem, nu putem face nimic, n-avem chef de nimic.

Atunci când vederea propriilor păcate trezește și acest: *„Nu știu ce să mai fac?"* – atunci nu-i bună, alungați-o! Dar, *dacă vederea păcatelor vă împinge spre rugăciune, spre dragoste, vreți să-i ajutați pe ceilalți, vreți să vă faceți slujitori, în sensul bun și pe lângă toate aduceți bucurie celorlalți, deși în inima voastră vedeți iadul, atunci îi bună, primiți-o.* Și fiecare cu ce-i mai descoperă Dumnezeu, fiecare pe drumul duhovnicesc descoperă noi unghiuri și ocolișuri ale sufletului său, pe care este bine să le ia în seamă. Pentru că Dumnezeu ne-a dat un Duh care ne va învăța toate; așa ne-a zis când S-a înălțat la ceruri: Mângâietorul primiți-L și faceți-vă obicei să fiți mai des și mai aproape de El, decât cu propriile voastre gânduri. Și atunci, cred că ne va fi mai ușor și mai de înțeles toate cuvintele pe care le vorbim.

Întrebare: *Ştim că orice rău este urmarea unui păcat, urmarea cărui păcat este deznădejdea?*

Părintele Savatie: A mândriei. Atunci când omul, am zis, se încrâncenează să facă mai mult decât îi stă în putere, încrezându-se nu ştiu în cine şi în ce, numai nu în Dumnezeu; în clipa în care el descoperă că ceea ce a crezut el că poate, nu mai poate, atunci el deznădăjduieşte. Smerenia nu poate deznădăjdui. Şi-a lenei este deznădejdea. În fapt orice păcat este urmat de deznădejde. Tot păcatul naşte deznădejdea dacă noi uităm, uităm pe Dumnezeu.

Întrebare: *Citim în Biblie că fiecare trebuie să-şi ducă propria cruce. Deznădejdea este de cele mai multe ori abandonarea acestei cruci. Cât de repede îţi poţi reveni din starea aceasta de deznădejde? Există posibilitatea de a te apleca şi a-ţi lua din nou crucea?*

Părintele Savatie: *Într-o clipă omul poate ieşi din deznădejde, de fapt toate ridicările noastre se produc într-o clipă.* ***Este clipa în care Duhul Sfânt se atinge de inima omului.*** Dar Duhul Sfânt se atinge dc inima omului atunci când inima se smereşte, când îşi cunoaştc adevărul despre sine. Sigur că după aceea este o lungă perioada în care sufletul cade iarăşi şi iarăşi în acelaşi păcat, şi iarăşi se ridică. Dar clipa a avut loc, ridicarea s-a petrecut şi cu amintirea acelei clipe omul poate înainta. De aceea,

deşi perioada până la curățarea desăvârşită şi eliberarea de păcat sau patimă poate fi lungă şi este lungă, curățirea a avut loc într-o clipă, pentru că în acea clipă Dumnezeu i-a arătat capătul luptei Sale, i-a dat starea de biruință de la capăt, pe care el poate o va mai avea doar spre sfârşitul vieții sau chiar dincolo, dar în nădejdea şi din puterea acelei clipe el înaintează De aceea zic că ridicarea a avut loc atunci, pentru că aşa lucrează Dumnezeu: *ne arată într-o clipă toată slava pe care o putem avea şi cu aceasta ne momeşte şi ne robeşte, ne face ai Săi nedezlipiți.*

Întrebare: *În zilele noastre, în special în rândul românilor, deznădejdea este tot mai prezentă. Atât nesiguranța acestei vieți pline de sărăcie, necaz, mizerie, moarte cât şi nesiguranța vieții în Împărăția lui Dumnezeu. Cum ați caracteriza vremurile în care trăim? Trăim în prezent ca oameni mai mult iubitori de sine, decât iubitori de Dumnezeu?*

Părintele Savatie: Totdeauna oamenii au trăit aşa. Mie îmi este foarte greu şi străin să mă simt aparținând de un timp anume, de timpul pe care-l trăim şi cred că *omul trebuie să înceapă să se desprindă de vremea sa, să înceteze să-şi mai fie contemporan sieşi pentru a putea în sfârşit să se îndrepte spre Dumnezeu care este Domn şi al sâmbetei* Că nu noi am fost făcuți pentru timpul ăsta, pentru sâmbăta asta pe care o trăim, ci timpul, epoca noastră,

această sâmbăta a fost făcută pentru noi şi-o putem neglija, dacă avem ceva mai bun de făcut. Pentru că şi Hristos i-a întrebat: *"Se cuvine a face rău sâmbăta sau a face bine?"* Se cuvine a face rău în vremea pe care o trăim noi sau a face bine? Şi dacă vrem să facem ceva mai bun, avem libertatea să o neglijăm. Şi eu chiar vă chem – pentru că şi Hristos ne-a chemat – să lepădăm vremea în care trăim aşa cum este ea, care nu este mai rea decât vremea lui Adam. Adam pentru început a fost aşezat în rai, unde toate erau bune foarte, unde nu avea prieten decât pe Eva, care şi ea era bună foarte şi în desăvârşită înţelegere. Şi totuşi, cu toate acestea au găsit pricină să se certe, şi acolo şi să piardă raiul. Ori noi, care trăim într-o vreme în care trăim, cu şase miliarde de oameni, cu o istorie care ne apasă cum vrem să fie altfel? Asta o zic ca să ne liniştim şi să nu credem că, dacă am fi fost aşezaţi într-un timp mai bun, am fi fost altfel. Am fi fost la fel, pentru că noi suntem ceea ce suntem. Aşa că, încet – încet să ne desprindem de aici şi să mergem spre Dumnezeu, unde nu mai este timp, *„nu mai este suferinţă, nici întristare, nici suspin, ci viaţă fără de sfârşit"*.

Întrebare: *Un deznădăjduit, care nu vrea să iasă din această stare, poate fi ajutat prin rugăciunea altuia?*

Părintele Savatie: Poate, dar foarte, foarte, foarte greu. Problema deznădejdii, de ce-i deznădăjduit? Pentru că s-a pierdut pe sine, el trebuie să se găsească pe sine. Cine ştie mai bine decât el, cine-i el? Este o problemă de voinţă şi o problemă de o clipă. Cine, dintr-o parte? *Nu este nimic mai apăsător decât prezenţa unui om deznădăjduit în faţa căruia tu, cel, care până atunci erai cu nădejde, ţi-o pierzi şi pe a ta, pentru că-ţi descoperi neputinţa ta de a-l ajuta.*

Numai cu rugăciune, cred, dar şi în multe alte feluri pe care Dumnezeu le poate descoperi fiecărui om. Eu am văzut deznădăjduiţi şi mai ştiu care, pur şi simplu, nu primesc cuvântul, şi-n faţa lor te simţi cu totul neputincios. Hristos a fost neputincios în faţa deznădejdii lui Iuda. Şi-n câte feluri nu a încercat El să-l scoată? L-a atenţionat la Cină şi mai dinainte: *„Cineva din voi Mă va vinde"*. Şi-atunci, când Iuda L-a îmbrăţişat, nici atunci n-a înţeles ce-i spune? *„Prietene, cu sărutare vinzi tu pe Fiul Omului?"* Trezeşte-te Iuda! Dacă l-ar fi certat, dacă i-ar fi spus: *„Viperă ce eşti! Te-am ţinut la piept, te-am avut printre noi şi tu Mă vinzi pe Mine pentru 30 de arginţi?"* – Hristos ştia tot. Îi spune: *„Prietene, cu sărutare vinzi tu pe Fiul Omului?"* şi Iuda tot nu răspunde. Nu ştiu ce vom face noi, dar dragostea ne cheamă să ne rugăm pentru toţi şi să ne purtăm ne-

putinţele unii altora, dintre care susţin că cea mai mare este deznădejdea. Să ne-o purtăm împreună. **Să deznădăjduim şi noi cu *nădejde*, împreună cu cei care mai nădăjduiesc încă şi cred că Dumnezeu poate face minuni.**

Întrebare: *Dacă Sfinţia Voastră aţi deznădăjduit, împărtăşiţi-ne ce aţi făcut în deznădejde?*

Părintele Savatie: Am deznădăjduit. Rugăciunea mea, cam de-un an jumătate, când m-am întors la Dumnezeu, a fost să-mi ia nemurirea sufletului. Pentru că eu eram convins că nu mă voi mântui şi-atunci decât să mă chinui mă rugam mai bine să mă facă muritor, să dispar ca dobitoacele, pentru că eu ca şi dobitoacele am păcătuit şi-am greşit. Şi dacă eu m-am făcut asemenea dobitoacelor cu trupul, de ce să nu mă fac asemenea dobitoacelor cu sufletul? Adică să-mi ia nemurirea lui. Şi-acesta este un gând de cea mai adânca deznădejde, pe care acum o aflu şi o ştiu. Vreme a mai trecut, atunci nu era cine să mă înveţe.

Am zis Părintelui Rafail într-o discuţie, spovedanie, treaba asta şi mi-a zis un cuvânt pe care vi-l spun şi eu. Zice: *„Aşa-i. Deznădejdea este atunci când omul voieşte să se dea neantului, nefiinţei"*. Atunci când noi vrem să nu mai fim, să dispărem pur şi simplu, asta-i deznădejdea. Dar dacă noi, cu păcatele noastre, cu nebunia noastră, totuşi stăm în fata

lui Dumnezeu – şi mulţumesc Lui, că deşi am purtat acest iad în mine – am stat în faţa Lui, că nu m-am dus de la El. Eu n-am făcut nimic. Bătrânul meu, Părintele Selafiil, el a făcut. Ştiţi ce a făcut? Mi-a zis: *„Nu te mâhni, nu deznădăjdui!"* Şi mi-a trecut, pentru că am crezut în cuvântul lui.

Şi noi dacă vom merge la un preot şi atunci când el ne va spune: *„Nu deznădăjdui!"* îl vom crede, noi nu vom mai deznădăjdui. Şi de atunci, slavă Domnului, nu prea mai deznădăjduiesc, pentru rugăciunile părintelui meu. *Şi fiecare să se roage Domnului să-i dea un părinte care să-l ocrotească de moartea asta sigură care este deznădejdea. Acest părinte poate fi oricare, dintre cei care sunt aici şi dintre cei pe care-i cunoaşteţi voi.*

Întrebare: *Necazurile ne aruncă într-o mare deznădejde care ne face să ne întrebăm: De ce ne-am mai născut? De ce suferim? De ce aceste întrebări? Cum putem să le alungăm?*

Părintele Savatie: Ofcrindu-le răspunsuri. De ce ne-am mai născut? Gândiţi-vă! Gândiţi-vă mai mult la Dumnezeu şi mai puţin la întrebări. Nu este o simplă scăpare sau debarasare de întrebarea pe care mi-aţi pus-o, ci este un îndemn să nu mai colcăim în noi înşine şi să ne îndreptăm către Dumnezeu cu toate aceste întrebări, să nu ni le punem nouă, dar lui Dumnezeu.

Uitaţi-vă la prooroci! Proorocii nu-L întreabă pe Dumnezeu toate astea? Îl întreabă! Uitaţi-vă la Iov! Zice: *„Ce mare lucru este să striveşti o trestie ca mine, Tu, care-ai zidit cerul şi toate, toate care Le ştii. Ce te ridici asupra mea? Sigur vei ieşi învingător. Ce mi-ai lăsat suferinţa asta?"* – vorbea cu Dumnezeu. Dar noi ce facem: *„De ce m-am născut eu oare? Viaţa asta... e... păi, credinţa în Dumnezeu e bună pentru cel ce-o are"* – toate monologuri, toate frământările noastre. Nu spunem: *„Doamne! De ce m-am mai născut?"* Aşa că toate întrebările şi frământările pe care le aveţi, întoarceţi-le către Dumnezeu, cu sinceritate, cu durere şi cu lacrimi. Cunoscând că Dumnezeu şi-aşa vă ştie frământările şi nu veţi fi nepoliticoşi dacă i le veţi pune Lui, şi nu-I veţi descoperi nimic nou din cele ale inimii voastre dacă I le veţi adresa în cele din urmă. Nu vă mai daţi pe după perdele înaintea lui Dumnezeu! Şi atunci veţi primi răspunsuri. Şi-aşa veţi învăţa rugăciunea. Pentru că rugăciunea este vie. Rugăciunea este vorbirea cu Dumnezeu. Parcă noi vorbim cu Cineva pe care nu avem să-L întrebăm nimic? Şi de la care să nu avem ce auzi? Aşa şi cu un Dumnezeu, care sta undeva abstract, la care nu avem voie să venim cu întrebări şi iscodiri. Noi nu putem să ne împrietenim? Dar puneţi-i Lui toate frământările voastre înainte, toate păcatele voastre şi nu mă îndoiesc că le

veţi primi degrabă şi semnul va fi plânsul. Şi va fi un plâns uşor, care va ridica de la voi toată frământarea şi vă veţi da seama că întrebările voastre unde sunt? Deci nu mai sunt.

Aşa cunoaşteţi venirea Duhului Sfânt, când dispar problemele. Când vine Duhul Sfânt, omul nu mai are probleme şi dileme. Încercaţi să nu vă ridicaţi de jos din cămăruţa voastră, până când nu vor dispărea problemele. Şi-aşa culcaţi-vă! Şi a doua zi faceţi la fel! Şi cred că vom spori din mai bine-n mai bine. Şi nu va mai fi nevoie de conferinţe din astea şi voi putea să stau şi eu liniştit, şi Înaltul. Şi ne vom bucura şi-n multe alte chipuri, deşi şi aceasta este o bucurie, pe care nu trebuie să ne lipsim degrabă de ea.

Întrebare: *Cad în deznădejde când mă gândesc la sfârşitul lumii. Mă gândesc că poate eu voi apuca să mor înainte de aceasta, deci de sfârşitul lumii. De aici şi frica de a face copii. Cum să scap de această frică?*

Părintele Savatie: Aţi văzut c-am fost prooroc? V-am spus ce facem? În loc să ne gândim la Dumnezeu, stăm cu gândurile noastre. Unde ne e gândul nostru? La sfârşitul lumii, la copiii mei, care s-ar putea să facă aşa, dar eu aşa, dar Dumnezeu unde-I? Cu cine să stăm? Toate cu Dumnezeu să le vorbim şi să nu zburde inima noastră în altă parte!

Două, ce să-i spun? Reguli, sfaturi, nici unul dintre cuvinte nu-mi place. Una: nu vă gândiţi la viitor! Două: nu vă gândiţi la trecut! Dar la ce să ne mai gândim? Ei, o să descoperiţi la ce vă mai gândiţi. Că rămâneţi numai voi şi Dumnezeu, la asta gândiţi-vă şi mai mult cu Dumnezeu. *Nu vă raportaţi pe voi în viitor şi nu vă hrăniţi pe voi din trecut.* Pentru că amândouă sunt minciuni. **Nu daţi drumul gândului nicăieri fără Dumnezeu.** Şi atunci n-o să vă mai vină deznădejdea, nici din sfârşitul lumii, nici din oricare alt gând. Pentru că, cu timpul aceste gânduri vor mai înceta să mai apară. Pentru că ele nu sunt bune.

Întrebare: *Care este diferenţa dintre disperare şi deznădejde?*

Părintele Savatie: Diferenţă de caligrafie, de transcriere. Nu ştiu.

Întrebare : *Ce este nădejdea şi cum o putem dobândi?*

Părintele Savatie: Prin plinirea poruncilor pe care ni le-a lăsat Hristos. Hristos ne-a dat câteva sfaturi atunci când a venit în trup la noi: *„Iubeşte pe aproapele tău!"* – şi ne-a şi tâlcuit-o cum s-o facem. Ceea ce vreţi să vă facă vouă oamenii, faceţi şi voi lor. Încercaţi să faceţi asta şi încet, încet nădejdea va

creşte în inima voastră. Şi nu numai nădejdea, ci şi dragostea.

Întrebare: *La vârsta de 80 de ani care pot fi motivele deznădejdii apărute în mintea şi sufletul unei mame a trei copii, copii care-o iubesc şi-o respectă, care sunt aşezaţi la casa lor. Această mamă spune că s-a săturat de viaţă, nu mai vrea să mănânce, vrea să moară. Ce se poate face spre ajutorarea sa, în completarea spovedaniei şi împărtăşaniei?*

Părintele Savatie: În completarea spovedaniei şi-a împărtăşaniei nimic nu se mai poate face. Dar, eu cred că iarăşi trebuie multă rugăciune. Cei care-o cunosc, fiii, copiii, care cred că nu-i scrisoarea ei, ci a unora dintre copii, voi, spovediţi-vă şi împărtăşiţi-vă! Voi, rugaţi-vă, dar rugaţi-vă până la lacrimi! *Să nu socotiţi că v-aţi rugat dacă nu aţi plâns.* Dar să plângeţi din toată făptura voastră şi socotesc că pentru o astfel de rugăciune, toate se pot face.

Întrebare: *Cum poate fi ajutat un tânăr să iasă dintr-un anturaj care-l ţine în compania celor ce folosesc alcoolul şi se poartă ca desfrânaţii? Nu vrea să se spovedească. Cum poate fi convins că greşeşte?*

Părintele Savatie: Nu trebuie convins. Noi nu trebuie să convingem pe nimeni. Hristos nu a convins pe nimeni. În cazul dat şi aceasta este o formă de deznădejde, nu a celui care se află în păcat, ci a

celui care pune întrebarea. *Pentru că noi, părelnic, nădăjduind pentru noi, începem să nu mai nădăjduim pentru alţii.* Dar atunci când noi ne pierdem nădejdea pentru aproapele nostru, noi iarăşi gândim un Dumnezeu care nu seamănă cu al nostru.

Nu deznădăjduiţi pentru aproapele vostru, pentru că este totuna cu a deznădăjdui pentru voi înşivă. Şi socotesc că poate chiar este un păcat mai mare. Pentru că dacă noi păcătoşii am căpătat nădejde la Dumnezeu, cu păcatele noastre, cu trecutul nostru şi-am cunoscut mila lui Dumnezeu asupra noastră că ne-a chemat şi ne poate ierta şi-a semănat, a născut în noi nădejdea, de ce să credem că pe celălalt Dumnezeu nu-l aşteaptă, că nu-l va întoarce, că nu-l iubeşte la fel ca pe noi. Să nu judecăm. Din cauza judecăţii, avem această suferinţă nedreaptă. Lăsaţi-l! Are Dumnezeu lucrul şi cu el. Rugaţi-vă ca şi cum n-aţi vedea păcatele lui, dar nu ca şi cum, să nu le vedeţi şi să nu le socotiţi păcate. Că stă cu desfrânaţii, că-i beţiv, că nu vrea să se roage, că nu ascultă. L-am judecat. Nu gândiţi aşa! Pentru noi să socotim aceste păcate şi să nu le facem, dar pentru alţii, spuneţi: *„Iartă-i Doamne, că nu ştiu ce fac"*. Asta-i rugăciunea pe care ne-a învăţat-o Hristos pe cruce, să o urmăm!

Rugaţi-vă aşa pentru el, cu dragoste, cu nădejde în Cel care are putere să înalţe cele surpate şi soco-

tiţi-vă că nu sunteţi cu nimic mai bun decât el. Şi-atunci rugăciunea voastră va avea putere şi-l va ridica. Dar niciodată să nu daţi sfat unui om pe care-l socotiţi mai mic şi mai păcătos decât voi, pentru că sfatul vostru niciodată nu va lucra, ci va ucide. Smerindu-ne putem ridica şi pe alţii, dar înălţându-ne, stricăm nu numai pe noi, dar totul în jur şi tot de ce ne atingem. Cu rugăciune, cu smerenie şi cu dragoste toate sunt cu putinţă.

Întrebare: *Părinte Savatie, vorbiţi frumos, dar ce-i puteţi spune unei familii, din care mama este şomeră, tatăl urmează să fie disponibilizat, iar copiii au nevoi şi probleme? Deci ce le puteţi spune unei familii fără şansă?*

Părintele Savatie: Oare Hristos pentru ce-o venit în lume? A avea bani, a avea salariu, asta-i şansă? Moartea stă la capătul nostru. Sfinţii care stăteau în pustie şi mâncau grăunţele din balegile de cămilă pe care le găseau, sfinţii de care lumea nu este vrednică, care au lăsat palatele împărăteşti, ca Arsenie, aceia ce şanse aveau?

Noi am ajuns să mâncăm balegă din drum, am ajuns să roadem iarba de sub garduri şi pe aceia să o căutăm cum făceau ei în pustie? Şi noi nu avem şansă? Nimic nu am de spus, pentru că Hristos a spus toate.

Întrebare: *În ce stare se află sufletele celor deznădăjduiţi care şi-au pus capăt zilelor şi care sunt şansele lor de mântuire?*

Părintele Savatie: N-am această vedere. Aş vrea s-o am, dar n-o am, nădăjduiesc pentru mulţi dintre ei.

Întrebare: *Homosexualitatea este un păcat despre care putem crede că nu mai este vreo nădejde de vindecare?*

Părintele Savatie: Nu. *Dacă ar fi fost măcar un păcat pentru care să nu mai fie nădejde de vindecare,* ***Evanghelia ar fi fost cea mai crudă glumă şi Hristos nu trebuia să vină.*** Dar tocmai pentru că Hristos a venit, ne-a tămăduit pe toţi, toţi cei care îl primim pe El. Cu nimic mai bun decât homosexualii nu suntem, pentru că orice păcat care stă asupra noastră ne poate despărţi şi ne desparte de Dumnezeu şi ce ne este nouă dacă motivul despărţirii noastre va fi homosexualitatea sau beţia, sau judecarea, sau minciuna, sau hoţia. Atunci înfricoşător va fi, că vom fi despărţiţi de Dumnezeu şi socotesc că pricina nu va mai însemna ceva, de aceea să luptăm cu toate ale noastre pentru cā dacă plinind toată dreptatea nu ne putem mântui, căci dacă nu va prisosi dreptatea noastră mai mult decât a cărturarilor şi a fariseilor nu ne mântuim. Atunci să nu ne frământe astfel dc gânduri şi iarăşi şi iarăşi să ne întoarcem spre

Dumnezeu, Cel care toate are puterea a le ierta şi a le îndrepta. De aceea este Dumnezeu, de aceea avem nevoie de El. Cele pe care noi nu le putem îndrepta, El le îndreaptă. Aveţi nădejde! Aveţi nădejde pentru orice fel de păcat!

Întrebare: *Este bună deznădejdea de a fi făcut o spovedanie incompletă?*

Părintele Savatie: Nu. Este de la draci în toate cazurile această deznădejde. Am observat o ispită drăcească, cumplită, care se-ntâmplă printre noi. *Când vă aduceţi aminte că aţi uitat să spovediţi un păcat, de cele mai multe ori în faţa potirului şi atunci omul tulburat fiind, nu se întoarce nici la preot să-l spună, pentru că nu are de unde să-l ia şi merge cu cugetul tulburat şi se împărtăşeşte; cu cugetul îndoit şi pe urmă spune că intră în deznădejde. Condiţia pentru împărtăşanie este cugetul curat.* Păziţi-l! Nu ascultaţi spurcatul glas care vă spune: *„Aia ai uitat să spui, da aia n-ai spus-o, da aia ai viclenit".* Ziceţi aşa: *„Domnul Dumnezeu ştie toate. După asta, dacă e nevoie mai spun părintelui, că părintele este şi eu nu viclenesc. Doamne, Tu ştii toate, uită-Te în inima mea, că nu am ascuns de voie sau din viclenie, ci din uitare. Dă-mi să mă apropii de Tine".* Şi mergeţi după asta şi spuneţi părintelui, dar de deznădăjduit să nu credeţi glasul acesta.

Ne spune David: *„Păcatele cine le va cunoaşte şi greşelile cine le va număra, cine le va ştii?"* Nu fărâmiţaţi aşa spovedania, ci trăiţi mai întreg, una singură. Care este păcatul meu? În ce fel l-am lucrat? În ce fel m-a lovit iarăşi, pentru că a găsit o altă poartă prin care a intrat. Asta spovediţi! Nu fărâmiţaţi şi nu ascultaţi glasul acesta şi-n nici un caz nu intraţi în deznădejde, pentru că întotdeauna de la draci este. Spuneţi Domnului: *„Doamne Tu ştii toate, Arhiereule adevărat, Tu singur care ai puterea a ierta păcatele, vezi că n-am vrut să ascund"*. Sau chiar dacă am ascuns, dacă am fost prins de ispită sau de ruşine, sau de orice altceva: *„Iartă-mă Doamne, ajută-mă, să mă duc până la părintele să-i spun"*. Şi fiţi cu pace! Faceţi iarăşi înţelegere cu Dumnezeu, El care ştie toate. Nu vă tulburaţi! Nu vă tulburaţi!

Este o mare, mare ispită şi aşa de frecventă, încât rar am găsit om care să depăşească starea încât să poată lega cu Dumnezeu ca să nu mai aibă aceste atacuri, atacuri care-s foarte mici la îndemâna diavolului, dar noi cădem în ele şi ne împărtăşim cu cugetul tulburat şi trăim cu tulburarea în inima noastră. Asta-i cel mai grav. Dumnezeu să ne ajute! Nu mai primiţi, nu mai credeţi gândului acestuia!

Întrebare: *Iisus Hristos a deznădăjduit în momentul din Grădina Ghetsimanii când se ruga Tatălui? Prin deznădăjduire se poate înţelege o*

destrămare a relaţiei dintre oameni, a relaţiei cu aproapele?

Părintele Savatie: Deznădăjduirea este o destrămare totală, dintre Dumnezeu, dintre oameni, omul deznădăjduit se însingurează, se sinucide. Sigur că este destrămare. Dar rugăciunea lui Hristos din Ghetsimanii este tocmai felul în care trebuie să ne rugăm noi. Nu poate să fie deznădejde. Ce, Hristos şi-a despărţit mintea de Dumnezeu? Cui a înfăţişat El deznădejdea Sa? Tatălui. Atâta vreme cât omul se ridică şi îşi îndreaptă cugetul său către Dumnezeu, spovedindu-şi deznădejdea ca şi David, care de multe ori îşi spovedeşte deznădejdea, deznădejde mare până la iad. *„Spre mine însumi sufletul meu s-a tulburat"* – spune David. Este deznădejde şi totuşi o pune înaintea lui Dumnezeu. *„Pentru ce eşti mâhnit, suflete al meu?"* – spune el acestui suflet tulburat; *„Şi pentru ce mă tulburi? Îmbărbătează-te şi aşteaptă pe Domnul!"*

Atunci când ne-am văzut aruncaţi în deznădejde, când nu mai putem vorbi nici cu Dumnezeu din pricina deznădejdii noastre, să ne întoarcem ca şi David către propriul suflet şi să-i spunem cele ce a uitat el să facă, pentru că nu le mai simte. Rostiţi-le: *„Pentru ce eşti mâhnit suflete al meu şi pentru ce mă tulburi? Ridică-te, îmbărbătează-te şi nădăjduieşte spre Domnul"*. De atâtea ori ai făcut-o, de ce

tru toată Biserica şi pentru noi cei de azi: *„Fă bine Doamne, întru bunăvoirea Ta Sionului şi să se zidească zidurile Ierusalimului"*. Cuvintele acestea le spunem noi când cădim darurile după Heruvic şi sunt cuvinte pentru toată Biserica *„Fă bine Doamne, întru bunăvoirea Ta Sionului"* - care suntem noi, noul Sion; *„şi să se zidească zidurile Ierusalimului"* – care suntem tot noi, dărâmaţi, cu păcatele pe care le avem, de jos, pentru că toţi s-au abătut, până la preoţi şi până mai sus. Fă bine şi zideşte, Doamne! David atunci s-a rugat, s-a rugat ca un iertat, ca unul care de-acuma cunoscuse partea cealaltă, de dincolo de deznădejde. Aşa să ne rugăm şi noi! Şi păcatul lui David n-a fost mic, îl ştim toţi, păcatul după care a rostit el acest psalm. Îşi ucisese voievodul lui iubit, ca să se culce cu nevasta aceluia şi totuşi David, într-un timp cât durează Psalmul 50 şi-a cunoscut trecerea de la pocăinţă la duhul stăpânitor pe care l-a cerut, şi cerându-l, vedem în următoarele stihuri că l-a şi primit pentru că s-a rugat pentru tot Sionul. Şi pentru noi care suntem azi, numai în duh stăpânitor putem face asta. Aşa că şi noi să căutăm rugăciunea lui David, care se dă mai ales pentru credinţă, puterea de a crede pe Dumnezeu atotputernic şi de a nu uita binefacerile Lui. *„Binecuvântează suflete al meu pe Domnul şi toate cele dinăuntrul meu numele cel sfânt al Lui! Nu uita toate răsplătirile Lui!"*

Citiţi Psalmul 102 mai des şi faceţi ca David de câte ori sunteţi în deznădejde, aduceţi-vă aminte de binefacerile pe care le-a făcut Dumnezeu cu voi, de-a lungul vieţii voastre, până la cea mai mare, aceea de-a vă afla acum, aici, vii în faţa Lui, în stare să-I cereţi binecuvântările pe care El abia aşteaptă să le reverse peste noi toţi. Şi nu ştiu dacă deznădejdea mai poate rămâne într-o inimă care trăieşte astfel. Nu uitaţi binefacerile pe care le-a făcut Dumnezeu cu noi! Citiţi psalmi ca să învăţăm starea dreaptă a inimii înaintea lui Dumnezeu. Nu lăsaţi psalmii! Întoarceţi-vă în mintea voastră acum pentru o clipă fiecare şi aduceţi-vă aminte când ultima dată aţi citit psalmi şi dacă aveţi acest obicei. Şi-o să înţelegeţi de ce suntem aşa de deznădăjduiţi.

Întrebare: *Cum putem să luptăm împotriva gândurilor de necredinţă în Dumnezeu, care ne duc de cele mai multe ori la deznădejde?*

Părintele Savatie: De cele mai multe ori, întotdeauna necredinţa naşte deznădejdea. Lucraţi cele pe care ne-a învăţat Hristos să le lucrăm şi aşa apare credinţa. Credinţa este un dar desigur, dar el se dă acelora care o vor preţui. Faceţi puţinul care ni se cere şi atunci vom primi mult. *„Peste puţin ai fost credincios, peste multe te voi pune"*. Dar dacă nu vom putea face puţinul, să iertăm celui care ne-a greşit, să nu fim zgârciţi şi altele care ni le-a spus

Hristos de unde credinţă? Să stricăm şi mai mult? Aşa că lucraţi, puţin, încet şi veţi dobândi credinţa, darul prin care multe se pot face, deşi este ceva mai mic decât dragostea, ne spunea Apostolul Pavel: *„Căutaţi dragostea şi celelalte vi se vor adăuga vouă".*

Întrebare: *Atunci când nu ne simţim intimi nici măcar cu noi înşine, când noi trăim străini şi de noi, atunci cum putem să vorbim cu Dumnezeu, când nu suntem în stare să vorbim sinceri şi convinşi cu noi înşine?*

Părintele Savatie: Iarăşi mă întorc la psalmi, psalmii ne vor învăţa toate. Cum spune David: *„Inima mea s-a tulburat şi lumina ochilor mei şi aceasta nu este cu mine".* Asta-i starea despre care mă întrebaţi. David întâi, în acest psalm, v-am spus, a vorbit cu sine însuşi şi-a reamintit cele pe care ar fi trebuit să le facă şi-a reamintit binefacerile lui Dumnezeu şi căpătând mintal, restabilindu-se cu mintea, înţelegând că starea lui este o stare greşită, pentru că având aşa un Dumnezeu, având un trecut din care Dumnezeu ne-a scos şi ne-a ajutat de fiecare dată, ne-a scos din păcate chiar mai mari pe care le avem acum. Este greşit să simţim astfel. Înţelege omul întâi cu mintea, omul deznădăjduit, omul dezorientat, omul care nu se mai are nici pe sine, căci mintea la urmă, ultima cedează. Şi cunoscând asta se îndreaptă

către acest Dumnezeu pe care cu mintea l-a redescoperit, acel Dumnezeu care altădată l-a trăit viu, dar acum măcar cu mintea şi-L restabileşte pentru sine. Acestui Dumnezeu din această inimă rece şi împietrită şi deznădăjduită îi rosteşte cuvinte care înmoaie inima noastră pentru că, cuvântul este putere, prin cuvânt Dumnezeu a făcut lumea, cuvântul este puterea care sfărâmă şi ridică şi-aşa inima lui îşi revine. Uitaţi-vă la Petru! Hristos vine şi-l întreabă, pe acest Petru deznădăjduit care şi-a vândut Învăţătorul, care s-a lepădat cu blestem de El: *„Nu-l cunosc. Nu ştiu. Ce-ai femeie? Ce mă întrebi, nu ştiu ce-mi zici? Nu-l cunosc"*. Pe acest Petru, care atunci când vine Hristos la el şi-l întreabă: *„Simone, fiul lui Iona Mă iubeşti tu pe Mine?" „Da, Doamne. Tu ştii că Te iubesc". „Simone, fiul lui Iona Mă iubeşti tu pe Mine, mai mult decât aceştia?"*- şi trebuia să răspundă Petru. Toţi aceştia ştiau că Petru L-a vândut. Petru trebuia să spună: *„Da, Doamne. Tu ştii că Te iubesc mai mult decât aceştia"*. Şi aceştia se uitau la el. Şi ştiu că L-a vândut. Şi Petru spune: *„Da, Doamne Tu ştii toate, Tu ştii că Te iubesc"*. Şi iarăşi îl întrebă.

Nicolae Cabasila în *„Despre Viaţa în Hristos"* zice: Eu cred că nu numai de trei ori l-a întrebat Hristos pe Petru, ci de mai multe ori, de multe ori l-a întrebat această întrebare repetată. Pentru că de fie-

care dată când Petru rostea cuvintele: *„Doamne Tu ştii toate, Tu ştii că Te iubesc"*, aceste cuvinte lucrau viu în inima lui şi dragostea cu adevărat în clipa rostirii se năştea în inima lui şi de fiecare dată cu mai mare putere, pentru că aceasta este puterea cuvintelor vii, a cuvintelor pe care le avem în Scriptură, pe care le avem la Părinţii noştri, a cuvintelor lăsate în Duhul Sfânt, prin Duhul Sfânt în Biserică şi-n inimile noastre. Pentru că atunci când noi spunem: *„Da, Doamne Tu ştii toate, Tu ştii că Te iubesc, dincolo de păcatele mele, dincolo de toate, Tu ştii. Tocmai pentru că ştii toate, pentru că unui om nu-i pare că eu Te iubesc, că un om vede doar păcatul meu, dar Tu vezi şi inima mea şi Tu ştii că Te iubesc"* – când rostim acestea, noi înmulţim, chiar naştem dragostea în inima noastră, după cum naştem oricare altă stare.

Aşa că, sufletul înstrăinat, însingurat, sufletul nostru, pentru că aşa este sufletul nostru, atunci când îşi descoperă această stare, să-şi pună mintea măcar la treabă, care nu uită să-şi aducă aminte de Dumnezeu. Adu-ţi aminte de Ziditorul tău şi toate câte a făcut El pentru tine şi acestui Ziditor, roagă-te, spune-I cuvinte din această inimă împietrită. Şi-aceste cuvinte vor aduce duh de viaţă în inima ta, o vor ridica şi-o vor zidi din nou, după cum spune David: *„Inima curată zideşte întru mine"* – nu înnoieşte – *„Zideşte!"*. Faceţi asta, pentru că alt drum nici nu este.

Întrebare: *Întâlnirea cu Dumnezeu pricinuieşte deznădejde sau bucurie? Explicaţi-ne aceasta prin prisma a ceea ce este raiul şi iadul.*

Părintele Savatie: Întâlnirea cu Dumnezeu numai bucurie. Despărţirea de Dumnezeu aduce deznădejde. Nu ştiu cum să explic prin ceea ce este raiul şi iadul. Pentru că nu prea înţeleg cum aş putea s-o fac. Vă spun numai că întâlnirea cu Dumnezeu numai bucurie aduce.

Întrebare: *Vorbiţi-ne câteva cuvinte despre experienţa întoarcerii Sfinţiei Voastre la Dumnezeu.*

Părintele Savatie: Încă n-am terminat întoarcerea mea la Dumnezeu. Ce pot să povestesc?

Întrebare: *Ca şi preot paroh la ţară treci prin multe stări de deznădejde văzând uscăciunea sufletească a oamenilor, obiceiurile pe care de multe ori nu le poţi schimba, tinerii care stau departe de Biserică. Ce poţi face ca preot să-i apropii pe oameni de Biserică şi mai ales pe tineri?*

Părintele Savatie: Socotesc că Dumnezeu poate descoperi unui preot şi asta-i starea noastră a tuturor, pentru că aşa este lumea. Să ne gândim la deznădejdea lui Hristos în faţa lumii care nu o poate întoarce, deşi este atotputernic şi pentru un gest ar fi putut s-o facă de mult. Dar n-o face pentru că ne lasă să alegem noi. Şi aceasta este durerea lui Hristos şi

aceasta este durerea dreaptă pe care trebuie s-o avem pentru lumea întreagă, durerea pe care au avut-o şi o au sfinţii noştri, durerea din care se naşte rugăciunea pentru lume, durerea care mântuieşte lumea.

Întrebare: *Ce sfat puteţi da în cazul unor tineri care se iubesc, dar care au confesiuni sau religii diferite? Cum pot ajunge la o înţelegere din punct de vedere religios?*

Părintele Savatie: Să se roage mai mult până atunci când Dumnezeu se va descoperi în inimile lor acelaşi, adevărat, neschimbat. Socotesc că atunci se vor iubi şi mai bine.

Întrebare: *Ce sfătuiţi un tânăr care nu ştie ce să aleagă? Să aleagă între călugărie sau căsătorie şi îi este teamă ca nu cumva să greşească calea, alegând călugăria de care poate nu este vrednic?*

Părintele Savatie: Nimic nu-l sfătuiesc. Şi duhovnicii care atunci când aud această întrebare, spun: dacă te întrebi dacă e vremea să te călugăreşti sau nu, sau dacă eşti chemat sau nu? Încă nu eşti chemat. Călugării, pentru că nu mai vedem nimic altceva, nestrămutate trebuie să fie hotărârile noastre.

Întrebare: *Cineva deznădăjduieşte într-o anumită religie, confesiune de fapt, de exemplu: Ortodoxia. Şi îşi recapătă nădejdea printr-o altă religie,*

confesiune, oricare. Este vreun păcat dacă trecem de la o confesiune la alta, în care credem că-L găsim mai puternic pe Dumnezeu?

Părintele Savatie: Dacă el crede. Cugetul lui îi va spune. Dacă el se odihneşte, dacă el deznădăjduieşte, să mai aştepte puţină vreme, pentru că timpul îi va arăta dacă nădejdea pe care a căpătat-o el, este chiar nădejdea. Ştiu mulţi ortodocşi care nu deznădăjduiesc. Aşa că, pricina ar putea fi sufletul omului şi sigur că fiecare are dreptul şi libertatea de a alege. Poate să-şi urmeze chemarea inimii lui, dacă este sinceră, dar să se roage, să se roage, să se roage cât mai mult şi cred că până la urmă tot trebuie să ne oprim undeva şi acest undeva n-aş vrea să fie dat decât de emoţiile noastre.

Părinte Savatie, o ultimă întrebare. *O boală a sufletelor noastre este şi împrăştierea minţii. Care sunt consecinţele duhovniceşti ale împrăştierii minţii?*

Părintele Savatie: Tot răul vine de la împrăştierea minţii, pe fiecare îl cucereşte în felul său. Dar, Adam s-a împrăştiat cu mintea când o fost amăgit de vrăjmaş. Şi-a desprins mintea de la Dumnezeu, l-a uitat şi s-a dus cu mintea la poamele despre care-i vorbea dracul: vei fi aşa, vei fi frumos, vei fi deştept. S-a dus cu mintea în altă parte. S-a împrăştiat cu mintea. Aşa că, tot răul a început de la împrăştierea minţii.

Postmodernism în rasă călugărească[1]

Biografia tânărului ieromonah Savatie, uimeşte şi în egală măsură indică un model. Este modelul renaşterii spirituale a unui om. Cum s-a petrecut? Cititorii noştri vor găsi poate un răspuns parcurgând temele interviului de mai jos: *„Poetul Ştefan Baştovoi, naţiune, ştiinţă şi globalizare"*.

***„Omul vechi rămâne în noi până la ultima suflare"* Părinte, nu aţi încercat nici o clipă să vă ascundeţi trecutul tumultos. Să se datoreze asta faptului că nu v-aţi desprins total de „omul vechi" care aţi fost? Omul care aţi fost până la călugărire a rămas adormit undeva în străfundurile sufletului şi ale conştiinţei Sfinţiei Voastre, aşteptând prilejul deşteptării, Ori, a „murit" odată cu tunderea în monahism?**

Ceva a murit, ceva a mai rămas. Altfel nici nu se poate, citiţi Patericurile, aşa e monahismul. Sigur că omul vechi rămâne în noi până la ultima suflare aşteptând, după cum zici, prilej să se trezească. Dar trebuie să găsim limbă comună şi cu

---

[1] *Interviu realizat de Claudiu Târziu, Revista „Post"*

el, cu omul acesta vechi din noi, să-l mai certăm, să-l mai punem la treabă. Prostii a făcut destule, ajunge! Acum să mai facă şi ceva bun, măcar cât poate. În ce priveşte trecutul, ce am eu a ascunde? Om ca toţi oamenii, trecut ca tot trecutul. Nici nu mă laud, nici nu mă ruşinez. Eu trăiesc cu convingerea că trecutul nu există. Hristos a venit şi a pus capăt trecutului. Şi eu mă rog Lui ca fiecare clipă a vieţii mele să fie un nou început, o nouă naştere şi să nu mai socotească niciodată trecutul meu, pentru că trecutul întotdeauna e un hău plin de mizerie şi de tristeţe, pentru că trecutul este moarte. Veşnicia nu are trecut.

Vă este dor de poetul rebel Ştefan Baştovoi?

Mie nu mi-a plăcut niciodată să fiu rebel. Eu pur şi simplu nu eram de acord cu lumea în care trăiam. În felul în care eram rebel atunci, sunt rebel şi acum. Dar dacă prin „rebel" se înţelege să bei şi să te baţi, iar pe urmă să iei ghitara şi să plângi, nu, de aşa ceva nu-mi este dor niciodată.

Cum se împacă un pasionat de Freud, care aţi fost, cu necesitatea curăţiei trupeşti în monahism?

Cine nu-i pasionat de Freud? Toţi suntem stăpâniţi de această patimă, aceasta este firea noastră.

Dar mai există şi Dumnezeu. Dacă vrei, aceasta este o bună dovadă că Dumnezeu există, faptul că un pasionat de Freud a devenit călugăr.

Ce a declanşat convertirea la ortodoxie a unui adept al ateismului ştiinţific şi al unui pasionat de Nietzsche?

Nu pot să spun.

***„România şi Basarabia nu prea au cultură".* Există vreo temă comună intelectualilor basarabeni-ruşi şi români cu rezonanţă în spaţiul ortodox, specifică acestuia şi care să nu ţină de domeniul creaţiei bisericeşti?**

Există ceva comun la intelectualii din România şi cei din Basarabia, fără îndoială. De exemplu, faptul că basarabenii trag la copiator mintea românilor, atâta doar că xeroxul este rusesc. Ce să zic, nu prea avem noi cultură. Şi acesta este un alt punct comun pentru România şi Basarabia. În ce priveşte raportul cu ortodoxia, atât pe unii, cât şi pe alţii îi caracterizează îndepărtarea de aceasta. Eu cunosc mulţi intelectuali, îi cunosc personal pe mai toţi cei care au obiceiul să apară pe prima pagină în gazete, dar nu cunosc nici unul care să umble la Biserică. N-o zic ca pe un reproş, Doamne fereşte! Aşa eram şi eu.

Afectează asta în vreun fel evoluția spirituală a comunității naționale?

Vezi, înainte ca evoluția să poată fi afectată, ea trebuie să existe. Nu știu dacă există o evoluție națională. Mă refer, în primul rând, la evoluția biologică, nu în sensul lui Darwin, desigur, ci mai mult demografic. Ultimele statistici din Republica Moldova ne spun că se nasc mai mulți morți decât vii. Peste 20 din copii sunt născuți din mame necăsătorite. A vorbi de cultură, de poezie în această situație, mi se pare chiar puțin cinic.

Care este calea cea mai scurtă de întoarcere a unui intelectual, plin de mândria îndoielii - *„obligatorie pentru un om cult"* - la Biserică?

Dacă ar fi existat această cale, Dumnezeu ne-ar fi descoperit-o, că El vrea ca toți să se mântuiască și să fie vii. Nu cunosc o astfel de cale și nici nu mă gândesc să o descopăr. Cred, și nu mă îndoiesc, că Dumnezeu lucrează cu fiecare om așa cum știe El. Dumnezeu cunoaște pe fiecare, căci „El ne-a făcut pe noi și nu noi pe El", cum zice David, și se descoperă fiecăruia potrivit felului său de înțelegere. De exemplu, magilor le-a trimis un înger în chip de stea, pentru că aceia se pricepeau la stele.

„Știința confirmă și întărește dogmele ortodoxe". În ce fel este influențată – dacă este –

viaţa moral-spirituală a est-europenilor de către dezvoltarea tehnologică şi informaţională ametitoare ?

Eu nu prea mai am legătură cu lumea. Am pierdut pulsul timpului meu. Aceasta o descopăr din scrisorile pe care le primesc. Pe de altă parte, e un lucru bun. Cineva din poeţii ruşi, zicea că a fi contemporan cu timpul tău e semn de stagnare.

Astăzi, călugării au telefoane celulare, mănăstirile au pagini pe Internet. Un monah poate locui în rugăciune şi în acelaşi timp, explora locuri străine şi îndepărtate prin Internet, fără a se sminti?

Locuri străine din Internet nu are nevoie nimeni să exploreze; străinătatea, cu sensul de necunoscut, nu e bună în nici un fel. Dar să-şi scrie scrisori poate. Ce rău e în asta? E şi aici un folos, dacă ştii să-l foloseşti. De exemplu, sărmanii oameni, care sunt asaltaţi de toate ispitele lumii în care trăim, pot suna sau scrie oricând duhovnicului, să ceară un sfat, să primească o mângâiere.

Un părinte bătrân din Moscova povesteşte în una din cărţile sale un caz simpatic, potrivit pentru discuţia noastră. S-a întâmplat să fie luat peste picior în troleu de un tânăr ateu: „Ce, popa, cum e să mergi pe dracu', e bine?" „*Nu-i nimic rău în a*

merge pe dracul – răspunse părintele cu blândeţe - *mai rău e când dracul merge pe tine"*

Mai mulţi preoţi ortodocşi din Europa răsăriteană şi de peste Ocean au înfierat minunile tehnologiei, considerate drept unelte ale vrăjmaşului. Astfel, continuă o aprigă dezbatere despre semnificaţia cifrei 666, care ar fi înscrisă pe cărţile de identitate; au fost publicate broşuri despre nocivitatea spirituală a televizorului ş.a.m.d. Ortodoxia intră în contradicţie cu dezvoltarea tehnică şi informaţională?

Nu există nici o contradicţie între Ortodoxie şi dezvoltarea tehnică. Şi aici e musai să folosim cuvântul Ortodoxie şi nu creştinism, deoarece lupta cu ştiinţa este treaba romano-catolicilor şi a protestanţilor, care şi ei se numesc creştini. Ortodocşii n-au ars pe nimeni pe rug pentru faptul că ar crede că pământul se roteşte. Dogmatica romano-catolicilor şi a protestanţilor i-a pus în situaţia să nege ştiinţa, deoarece descoperirile ştiinţifice contraziceau închipuirile lor despre lume şi om. În ce ne priveşte pe noi, ştiinţa nu face decât să confirme şi să întărească dogmele ortodoxe.

Altceva este pseudo-ştiinţa, când speculaţii de tipul lui Darwin sunt identificate cu ştiinţa. Noi nu trebuie să stigmatizăm ştiinţa numai pentru faptul că unii reprezentanţi ai ei au dat greş sau au urmă-

rit scopuri diabolice. Acelaşi lucru se poate spune şi despre mulţi reprezentanţi ai Bisericii, dar asta nu înseamnă că Biserica nu este bună. Nu trebuie să separăm ştiinţa, cultura în general, de viaţa religioasă, în modul acesta brutal. Viaţa bisericească nu este ceva paralel cu realitatea, viaţa bisericească este adevărata noastră viaţă. Noi avem o mulţime de sfinţi care au fost împăraţi, demnitari de stat, soldaţi etc. Aceasta este viziunea ortodoxă, autentic creştină, asupra lumii şi a ştiinţei. Citiţi tratatele Sfântului Grigore de Nyssa, episcop din veacul al V-lea, în special cele despre Facerea omului, tâlcuirea la Hexameron (cele 6 zile ale Facerii) şi tâlcuirea la titlurile Psalmilor, unde sfântul vorbeşte despre atmosferă şi circuitul elementelor în natură, despre mersul stelelor şi celelalte care au tulburat atât de mult pe inchizitorii romano-catolici. Aceasta ar fi atitudinea dogmatică, teoretică a Ortodoxiei faţă de ştiinţă.

În ce mă priveşte, nu recomand nimănui să privească televizorul, nici eu nu-l privesc şi nici muzică nu ascult. Dar motivele pentru care o zic sunt altele decât cele invocate de curentul pe care l-ai pomenit. Cred că dacă s-ar face un experiment, să se arate la televizor vreme de o săptămână numai lucruri bune, să se schimbe afişele mizerabile de pe stradă, să înceteze muzica vulgară şi idioată

care răsună de peste tot şi în locul lor să se cânte psalmi, cred că ne-am schimba mult părerea despre lume şi performanţele ştiinţei. Am înţelege că hârburile acestea, pline de sârmuliţe şi şurubaşe nu fac nimic, dacă nu este omul în spatele lor să le pornească cu răutatea sau cu bunătatea sa.

„Ortodoxia nu răspunde nici unei provocări".

Asistăm la un fenomen care pare de neoprit: globalizarea. Unul dintre efectele sale este nivelarea identităţilor, conştiinţelor, mentalităţilor etc. Diversitatea tinde să se topească în uniformitate. Va răspunde Ortodoxia acestei provocări?

Ortodoxia nu trebuie să răspundă nici unei provocări. Ea a răspuns o dată şi pentru totdeauna prin moartea lui Hristos. Dumnezeu pe Cruce este răspunsul nostru lumii acesteia. Celelalte nu sunt ale noastre.

Limba principalului promotor al globalizării - engleza -, câştigă tot mai mult teren. În România se înregistrează un fenomen de americanizare a limbii. Credeţi că este doar o modă sau un semn al slăbiciunii unei limbi care lasă locul alteia mai puternice?

Nu ştiu ce înseamnă o limbă slabă sau puternică, dar ştiu ce înseamnă un popor slab şi fără personalitate. Românii, întotdeauna au fost impresionaţi de ceea ce vine de la străini. În veacul al XIX-lea, vorbeau frantuzeşte, ceva mai înainte greceşte, acum americăneşte. Acelaşi popor, acelaşi fenomen, limba n-are nici o vină. Nu schimbarea limbii mă sperie pe mine, că limba spune ce-i zice mintea, ci schimbarea minţii. Nu că românii ar avea cine ştie ce minte bună, dar aşa cum e ea, totuşi e minte, pe când ceea ce ne aduce americanizarea este renunţarea totală la minte.

Cine ne asigură că aşa cum ne este înlocuită limba, nu ne va fi schimbată şi credinţa printr-o campanie asiduă şi persuasivă? Vedem doar că se încearcă acreditarea ideii că principala piedică a progresului României este Biserica Ortodoxă, care, uzând de influenţa sa, se opune unor măsuri care *„să ne aducă în rândul lumii”*, cum este, bunăoară, legalizarea homosexualităţii.

Au dreptate. Biserica Ortodoxă este principala piedică în calea progresului oamenilor spre pierderea totală a minţii. Dar, eu cred Celui care a zis, că ea va rămâne până la sfârşitul veacurilor. Întotdeauna se va găsi un om doi care să gândească, iar ei vor putea vorbi şi altora, oricâţi ar fi, oricine ar fi. Asta mă face să fiu linistit.

Cuprins

Smerenie şi libertate în rugăciunea Sfântului Efrem Sirul 5

Puterea duhovnicească a deznădejdii 73

Adaos
Postmodernism în rasă călugărească 110

Cuprins 119